

netwerk
tegen
armoede

Netwerk tegen Armoede

Vooruitgangstraat 323 bus 6 - 1030 Brussel / tel. 02-204 06 50 / fax : 02-204 06 59
info@netwerktegenarmoede.be / www.netwerktegenarmoede.be

**Voorlopige nota voor de voorbereidende vergadering
over de armoedetoets op de conceptnota
'Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat'**

Opmerking: deze nota dateert van september 2016, dus van vóór een aantal verduidelijkingen over de conceptnota die werden gegeven tijdens overleg met Kind en Gezin en het kabinet van bevoegd minister van Welzijn, Gezondheid en Gezin Jo Vandeurzen. Wij pasten hem nadien niet meer aan, maar laten hem wel online staan. Hoewel vooral een aantal voorlopige berekeningen en cijfers intussen niet meer correct zijn, geeft hij –met het oog op het nog uit te werken ontwerp van decreet en uitvoeringsbesluiten- nog steeds onze belangrijkste ongerustheden weer bij de geplande hervorming van kinderbijslag en schooltoelagen. In combinatie met het verslag van het overleg over de armoedetoets (in opmaak), waar het Netwerk tegen Armoede de ervaringskennis van mensen in armoede bracht, bent u even up to date als wij.

Inleiding

In Vlaanderen leeft 12,4%¹ van de kinderen in armoede, zonder het huidige systeem van kinderbijslag zou dat 18,6% zijn (voorlopige simulatie Wim Van Lancker voor 2012). Voor gezinnen met kinderen is dat respectievelijk 9,4% en 15,4%. Voor grote gezinnen (met kinderbijslag 11,4%, zonder 24,7%) en eenoudergezinnen (19,9% met en 38,2% zonder) en gezinnen waar er minstens 1 kind is met een aandoening (9,5% met en 31,7% zonder, cijfers van Famifed) zijn de verschillen zéér groot².

Intussen is de kinderarmoede in Vlaanderen blijven stijgen, het cijfer voor 2013 lag op 10,45% van alle kinderen dat in armoede leeft³.

De Vlaamse regering verbond zich in het Pact 2020 tot een halvering van de kinderarmoede -zoals gemeten in 2009- tegen 2020⁴. De Vlaamse regering stelde zichzelf in haar regeerakkoord tot doel om met haar nieuwe bevoegdheden als gevolg van de 6^e staatshervorming maximaal in te zetten op armoedebestrijding⁵.

Deze **nota** geeft input op de door de Vlaamse regering goedgekeurde conceptnota (en een aantal door de bevoegde Vlaamse ministers van Welzijn en Onderwijs gegeven verduidelijkingen daarbij, o.m. in

¹ <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/afbeeldingennieuwtjes/welzijn/bijlagen/2016-08-31-armoedemonitor2016.pdf>

² *De kinderbijslag socialer maken? Ja, maar met de nodige voorzichtigheid*, Netwerk tegen Armoede, 26.01.2014, pg 1.

³ Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2014-2019, pg 22.

⁴ <http://www.vlaandereninactie.be/over/levenskwaliiteit>

⁵ 'De nieuwe Vlaamse bevoegdheden die na de zesde staatshervorming worden geïntegreerd in het Vlaamse beleid en die kunnen fungeren als hefboom in het kader armoedebeleid worden geïdentificeerd en maximaal ingezet in dit kader'. Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, p.153.

het actualiteitsdebat van 01.06 in het Vlaams Parlement) vanuit de ervaringen en de inzichten van mensen in armoede. Dit met de bedoeling om, na verder overleg en verduidelijking, in een volgende fase opnieuw uitgebreid en grondig de armoederisico's te kunnen bespreken met mensen in armoede uit onze verenigingen en te komen tot een definitieve nota. Aangevuld met een wetenschappelijke analyse ten gronde kan dit dan een volwaardige armoedetoets opleveren, zoals door de Vlaamse regering intussen gevraagd. Uiteraard hoopt het Netwerk tegen Armoede dat kan bijgestuurd worden waar nodig, dat ook op de nog te schrijven regelgeving armoedetoetsen zullen worden uitgevoerd en dat zeker ook voorzien wordt in verdere monitoring en evaluatie van de effecten op de armoede van het Groeipakket nadien.

Voorafgaande adviezen

In het najaar van 2013 voerde het Netwerk tegen Armoede uitgebreide gesprekken met mensen in armoede over de kinderbijslag. Dit naar aanleiding van de 6^e staatshervorming en het nieuws dat de kinderbijslag een Vlaamse bevoegdheid zou worden en wellicht hervormd zou worden.

Om een zo volledig mogelijk zicht te krijgen op het belang van de kinderbijslag voor mensen in armoede, zorgden we ervoor dat de deelnemers aan die gesprekken uit een zo divers mogelijk aantal gezinstypes en rechthebbenden op kinderbijslag kwamen: jongeren die zelf kinderbijslag ontvangen (waaronder ook jonge moeders die zelf instaan voor de opvoeding van hun kind), grote gezinnen, kleinere gezinnen, met jongere en oudere kinderen, mensen met gewaarborgde gezinsbijslag of met in het buitenland opgebouwde rechten, alleenstaande ouders, langdurig werklozen, werkende armen, dakloze ouders (ambtelijk geschrapt of niet), nieuw samengestelde gezinnen en co-ouders, ouders met een handicap, ouders met gehandicapt kind, mensen met wezentoelag, ouders met een kind (geplaatst) in een instelling...

Die gesprekken resulteerden in een eerste standpunt, waarin we onze aandachtspunten en mogelijke risico's bij een hervorming samenvatten⁶. Het Netwerk tegen Armoede bracht deze sindsdien regelmatig opnieuw ter sprake en vroeg bij herhaling ook om een volwaardige armoedetoets –met wetenschappelijke simulaties van armoederisico's en grondige bespreking met mensen in armoede- op concrete hervormingspistes vóór er beslissingen werden genomen. Op die vraag werd door de Vlaamse regering uiteindelijk niet in gegaan, wat wij nog steeds betreuren. In maart van dit jaar volgde daarom per brief aan Vlaams minister van Welzijn Jo Vandeurzen, bevoegd voor de hervorming, een update van onze ongerustheden op basis van de actuele informatie waarover wij toen beschikten⁷.

Vermits de conceptnota tevens een hervorming vooropstelt van de schoolpremie (participatietoelag), een bijkomende tegemoetkoming voor de kinderopvang en een andere manier van benadering van kleuterparticipatie, baseren we ons voor deze nota op de standpunten en adviezen vanuit mensen in armoede die werden geformuleerd omtrent deze verschillende componenten. Vanuit de overleggroep onderwijs van het Netwerk tegen Armoede, gaven we reeds herhaaldelijke adviezen over de schooltoelag en schoolpremie en kleuterparticipatie⁸ en gingen we meermaals in gesprek hierover tijdens een VPAO⁹. Ook over de betaalbaarheid en de toegankelijkheid van de Kinderopvang, gingen we reeds meermaals in gesprek met betrokken partners.¹⁰

⁶ *De kinderbijslag socialer maken? Ja, maar met de nodige voorzichtigheid*, Netwerk tegen Armoede, 26.01.2014.

⁷ Brief van 23 maart 2016 aan Vlaams minister van Welzijn Jo Vandeurzen betreffende de kinderbijslag.

⁸ *Waar blijft onze schooltoelag?* Netwerk tegen Armoede, 14.01.2015

⁹ Bijv. VAO studiefinanciering 28.04.2015; VAO automatisering school- en studietoelagen 04.03.2016; VAO kleuterparticipatie 24.03.2011

¹⁰ VPAO Kinderopvang op 24 februari 2014, deelname een voortgangsoverleg Kaderdecreet bij Kind & Gezin,...

Visie van het Netwerk tegen Armoede op de verschillende aspecten binnen het groeipakket geïntegreerde gezinsbijslag

1. Visie op gezinsbijslag

'Ik vind behoud van kinderbijslag heel belangrijk, zonder dit geld zou het voor mij niet mogelijk zijn om rond te komen, leefloon is al zo weinig'

Mensen in armoede willen niet dat hun kinderen terwijl ze opgroeien minder kind kunnen zijn dan kinderen uit financieel sterkere gezinnen. Zij moeten op eenzelfde manier kunnen genieten van vrije tijd, schooluitstappen, zich kunnen kleden... als andere kinderen. Zij moeten dezelfde kansen krijgen als andere kinderen om aan hun toekomst te bouwen (onderwijs, algemene ontwikkeling...). Zij mogen niet de dupe zijn van de financiële beperkingen die hun ouders kennen;

-Het hebben van kinderen mag voor gezinnen in armoede of met een armoederisico niet betekenen dat ze nog dieper wegzakken in (financiële) armoede dan het geval zou geweest zijn mochten zij geen kinderen hebben.

-Armoede is **veel meer dan enkel financiële armoede**. Er moet ook gewerkt aan alle andere vormen van uitsluiting die voor mensen in armoede –hier (gezinnen met) kinderen- spelen. Maar elk beleid gericht op meer kansen voor de meest kwetsbare kinderen (kinderopvang, onderwijs, opvoedingsondersteuning...) kan maar resultaten boeken als het gepaard gaat met een performante sociale zekerheid, versta: met een vangnet dat zorgt voor voldoende financiële bescherming van het gezin waarin het kind opgroeit.

- Het belang voor kwetsbare gezinnen van een **continue uitbetaling en maximale uitputting van rechten** valt niet te onderschatten. Een onderbreking in de uitbetaling van enkele dagen tot weken kan zeer snel leiden tot betalingsproblemen en opbouw van schulden, met alle gevolgen van dien. Niet zelden blijkt de kinderbijslag (bij tijdelijke schorsing van andere inkomensbronnen, in afwachting van beslissingen tot toekenning van andere rechten...) voor bepaalde gezinnen zelfs tijdelijk de enige zekere bron van inkomen. De kinderbijslag is in zijn huidige vorm een van de meest efficiënt en automatisch uitbetaalde uitkeringen in de sociale zekerheid. Bij een hervorming mogen hier geen stappen worden in achteruit gezet. Men moet in tegendeel nog **streven naar verdere efficiëntiewinst** waar mogelijk. Zeker in een aantal specifieke situaties (gegevensuitwisseling bij plaatsing van het kind, bij wijziging van gezinssamenstelling, problemen bij het verzamelen van bewijsstukken voor de sociale toeslag...) kan er nog veel winst worden geboekt.

-Mensen in armoede vinden het uitermate belangrijk dat de rechten op de gezinsbijslag **onvoorwaardelijk** blijven.

'We konden een huisje kopen omdat de bank het kindergeld mee in rekening nam als een vast inkomen. Indien de kinderbijslag voorwaardelijk was, hadden we geen lening kunnen krijgen. Huren zou voor ons niet goedkoper zijn.'

-Voor gezinnen in armoede telt elke euro. Het belang van de voorspelbaarheid van hun maandelijks inkomen is voor hen daarom minstens even belangrijk als voor andere gezinnen. Ook zij moeten kunnen budgetteren. Een voorspelbaar en dus voor de rechthebbende makkelijk berekenbaar bedrag aan kinderbijslag is dus een legitieme doelstelling bij een hervorming. Maar het Netwerk tegen Armoede heeft steeds gewaarschuwd voor **de gevaren van het streven naar meer eenvoud**.

Het ideale scenario voor gezinnen in armoede of met armoederisico is: waardig minimuminkomen voor het gezin (inkomen uit arbeid/vermogen en/of uitkering en/of fiscaliteit) + universele kinderbijslag en fiscale ondersteuning kinderen ten laste + sociale correcties in kinderbijslag en fiscaliteit kinderen ten laste.

Wij herhalen hier echter dat mensen niet tussen twee stoelen mogen vallen. Wij wensen niet dat een regering (de Vlaamse) minder inspanningen levert dan nodig, er van uit gaand dat een andere (de federale) wel haar verantwoordelijkheid zal nemen. De Vlaamse regering moet bij dit alles dus vertrekken van de bestaande sociale bescherming in de federale sociale zekerheid, bijstand en fiscaliteit en bijpassen waar nodig. Zolang de federale inspanningen niet zorgen voor een inkomen dat een waardige participatie aan de maatschappij garandeert kan het ook niet de bedoeling zijn dat de Vlaamse regering haar inspanningen aanpast aan eventuele stappen vooruit in de sociale bescherming op federaal vlak.

Noteer trouwens –iets wat vaak vergeten wordt- dat een fiscale 'aftrek' of belastingkrediet het grote nadeel hebben dat ze niet onmiddellijk, in het maandelijkse budget van het gezin, voelbaar zijn. Wat voor gezinnen met een (te) laag inkomen een wereld van verschil maakt (maar uiteraard niet wil zeggen dat een fiscale oplossing –indien een alternatief niet voor handen is- zomaar moet verworpen worden).

Uiteraard vragen wij ook dat de kinderbijslag die men toekent **welvaartsvast** is en dus minstens geïndexeerd wordt¹¹.

Het komt er dus op aan een **faire inkomensgrens** per gezinstype en de kinderen waarover het gaat te definiëren om te kunnen bepalen wie we beschouwen als gezinnen in armoede of met armoederisico en dus aan wie de sociale correctie die we hierboven beschrijven moet worden gegeven.

Een gezin in financiële armoede is voor het Netwerk tegen Armoede een gezin waarvan het inkomen beneden de **Europese armoedegrens** ligt. Een gezin met risico op armoede is dan een gezin met een inkomen daar net boven dat onder die grens dreigt te zakken zonder extra sociale bescherming. Opgelet: de Europese armoedegrens is een (voor een aantal gezinnen zelfs sterke) onderschatting van de financiële armoede, hij **moet zo goed mogelijk 'geactualiseerd' worden om te komen tot een reële financiële armoedegrens**¹². Die reële armoedegrens moet dan ook de inkomensgrens worden om te bepalen wie op welke sociale correctie recht heeft.

¹¹ In het kader van armoedebestrijding lijkt het ons geen overbodige luxe om te onderzoeken of hier geen extra correctie moet worden voorzien bovenop de index. Zo vb. geeft de globale (gemiddelde?) stijging van de huurprijzen die mee opgenomen is in de gezondheidsindex wellicht een vertekend beeld van de huurprijzen in de laagste segmenten van de huurmarkt waar mensen met een laag inkomen moeten huren (rekening houden met de grote lokale verschillen in huurprijzen lijkt ons dan weer een opdracht voor het Vlaamse woonbeleid). Zo vb. speelt de schraping van benzine en diesel in de gezondheidsindex ook gezinnen in armoede ernstig parten.

¹² EU-SILC bouwt al een correctie in door bovenop het meten met 60% van het mediaan netto inkomen (ook het bezit van een woning wordt niet meegerekend) van de Belgische gezinnen ook de materiële deprivatie te meten en het gebrek aan mensen die werken in een gezin. Wat al aangeeft dat 60% van het mediaan netto gezinsinkomen een onderschatting geeft van de werkelijke financiële gezinsarmoede. Uit simulaties van het CSB (Storms e.a.) weten we dan weer voor welke gezinstypes de EU-armoedegrens nog onder de wetenschappelijke referentiebudgetten ligt. De referentiebudgetten gebruiken als hogere 'armoedegrens' is echter niet wenselijk, gezien dit zou vragen om op individueel gezinsniveau rekening te houden met de reële uitgaven en inkomsten, wat automatisering in de weg zou staan. Tegelijk weten we dat ook de referentiebudgetten de reële financiële noden en dus het reële financiële armoederisico nog onderschatten: mensen worden verondersteld gezond te zijn (noodgedwongen, omdat men veralgemenend geen betrouwbare uitspraken kan doen over gezondheidsuitgaven op gezinsniveau, wat dus betekent dat het grootste deel van de werkelijke gezondheidsuitgaven niet wordt mee gerekend), goed geïnformeerd te zijn over hun rechten en die allemaal uit te putten, alle administratieve capaciteiten voor een goed beheer van hun budget te hebben (dit zijn bij uitstek vooronderstellingen die niet a priori gegarandeerd zijn bij mensen in armoede), zich gezond te voeden en dus –op een aantal uitzonderingen na- enkel dit soort voedsel in te kopen, er wordt gewerkt met gemiddelde huurprijzen... De vraag is dan of 60% van het mediaan netto inkomen in België vanuit die vaststelling niet lineair (en indicatief, maar dat is de keuze voor 60% nu ook) naar boven kan worden bijgesteld? Vb. naar 65%, wat dan een nieuwe inkomensgrens zou kunnen zijn waarmee men kan werken. Gezien de EU-armoedegrens echter steeds bepaald wordt o.b.v. de gekende inkomens van 2 jaar terug, dringt zich ook een actualisering op van het netto mediaaninkomen waarop men dit alles berekent naar het inkomensniveau van vandaag in België (of zelfs Vlaanderen? Gezien het inkomensniveau hier hoger ligt?) Dit kan men door o.b.v. het verwachte BNP het verwachte netto mediaaninkomen van dit jaar te berekenen én dit dan ook te indexeren. Uiteraard moet men bij het vaststellen van inkomensgrenzen voor sociale correcties dan ook zorgen dat men geen 'appelen met peren vergelijkt' en dus zorgen dat men ook daar rekent met het netto maandlijks beschikbare inkomen.

Belangrijk daarbij zijn uiteraard een **goede definitie van wat men beschouwt als een gezin én wat men beschouwt als het gezinsinkomen**. Voor het Netwerk tegen Armoede geldt:

We weten dat **opgroeïende kinderen hogere uitgaven** vergen. We weten ook dat vanaf een **bepaalde gezinsomvang sommige uitgaven exponentieel toenemen** en niet zomaar een optelsom zijn van een vaste kost per kind (dat geldt niet enkel voor gezinnen met een middeninkomen, waar vb. de aankoop van een grotere auto zich opdringt, maar ook voor gezinnen in armoede, waar vb. een verhuis naar een grotere woning zich kan opdringen...) Deze extra uitgaven moeten dus zeker voor gezinnen met kinderen in armoede of met risico op armoede mee gedekt zijn.

Besluit :

Een hervorming van de kinderbijslag kan voor het Netwerk tegen Armoede daarom maar een stap vooruit zijn als aan deze **voorwaarden** is voldaan:

- 1. (gezinnen met) kinderen die nog moeten geboren worden in armoede of met armoederisico** moeten de toegang tot financiële bescherming voor hen zien verbeteren
- 2. (gezinnen met) kinderen in armoede of met armoederisico die vandaag al kinderbijslag ontvangen** mogen hun (toegang tot) financiële bescherming niet zien achteruitgaan door deze hervorming, integendeel, hun financiële bescherming moet verbeteren; de indexesprongen moeten worden teruggedraaid.
3. een hervorming moet een betere financiële bescherming bieden aan die **'categorieën' van (gezinnen met) kinderen in armoede of met armoederisico die in het huidige kinderbijslagstelsel minder goed beschermd**
4. een hervorming moet **de kinderarmoede in Vlaanderen met meerdere procenten laten dalen**, gezien de ambitie van PACT 2020 en de inzet op armoedebestrijding van de nieuwe bevoegdheden zoals benoemd in het huidige Vlaams regeerakkoord.

2. Visie op participatietoelagen

Omdat de vroegere school- en studietoelagen en –premies ook worden opgenomen in het groeipakket, gaan we hier even in op de algemene principes die voor mensen in armoede hierbij essentieel zijn.

Deze toelagen kennen een groot bereik, en de stappen die de laatste maanden gezet zijn richting vereenvoudiging van de aanvraag en semi-automatisering ervan, zullen dat gegeven wellicht nog versterken.

Voor mensen in armoede is het vooral belangrijk dat zij hun toelage tijdig krijgen (een vereenvoudigde procedure is een stap in deze richting), in het begin van het schooljaar (wanneer inschrijvingsgelden en schoolmateriaal moeten worden betaald).

Schooltoelagen mogen niet gekoppeld worden aan aanwezigheden/spijbelen. Het Netwerk begrijpt heel goed dat dit als een allerlaatste stok achter de deur gebruikt wordt in het pestactieplan, dat er een heel systeem aan voorafgaat van 'problematische afwezigheden' en dat dit pas van het tweede jaar in kan gaan (na 30 halve dagen problematische afwezigheid). Toch is het Netwerk geen voorstander van deze aanpak. Schooltoelagen terugstorten is ten eerste een zeer zware dobber voor mensen in armoede, zelfs al kan dit in schijven gebeuren (er komt soms zelfs nog een meerkost bij als men zo ver gaat dat de deurwaarder betrokken wordt). De kosten zijn door de ouders gemaakt, of de leerling nu naar school gaat of niet.

Dit weegt voor mensen in armoede zwaar door. Armoede wordt met armoede bestreden.

Kinderen die geen schooltoelagen krijgen en die spijbelen moeten ook geen boete betalen. De werkwijze treft niet de leerling, maar wel de ouders. Het is nooit bewezen dat deze maatregel jongeren tot inzicht brengt. Daarmee schiet deze maatregel zijn doel voorbij.

Het Netwerk vindt participatie van kinderen aan kinderopvang en vooral kleuteronderwijs belangrijk, maar wijst ook op de voorwaarde die vermeld staat in het rapport van de OECD dat 'deze diensten van hoge kwaliteit zijn en er een toereikend aanbod is'. Financiële toegankelijkheid is dus goed, maar niet het enige. Even belangrijke aspecten van kleuterparticipatie zijn: het belang van de sociale mix, kleine klassen, personeel met kennis van armoede... De voorbeelden waarbij kleuters uit een gezin in armoede meteen als 'anders' kunnen bestempeld worden omdat ze een bepaald type materiaal of de gevraagde €10 niet bij zich hebben, zijn jammer genoeg nog legio. Dat stigmatiserende is voor ouders in armoede veel meer een drempel dan het financiële.

Als ouders in armoede in de praktijk merken dat het aanbod kwaliteitsvol is, en niet meer strookt met hun persoonlijke, vaak negatieve ervaringen, zullen zij vanzelf meer geneigd zijn hun kinderen meteen en regelmatig te laten deelnemen, zodat ze geen achterstand oplopen.

3. Visie op kinderopvang

Aangezien het groeipakket ook een kinderopvangtoeslag bevat, geven we hieronder kort en algemeen enkele zaken over kinderopvang mee. Input over de kinderopvangtoeslag zelf is verderop in deze tekst te vinden.

Kinderopvang kan een rol spelen in de strijd tegen armoede, maar dit hangt af van heel wat factoren.

Toegankelijk willen zijn voor gezinnen in armoede vraagt onder andere om voldoende tijd, de juiste attitude en een focus op het hele gezin. Dit gaat om meer dan enkel kinderopvang 'aanbieden'.

Gezinnen in armoede zetten de stap naar kinderopvang dikwijls niet spontaan. Inzetten op toeleiding naar kinderopvang is dus belangrijk, maar deelname aan kinderopvang moet ten allen tijde een vrije keuze zijn.

We vinden inkomensgerelateerde kinderopvang erg belangrijk. Elk gezin zou terecht moeten kunnen in een inkomensgerelateerde kinderopvang. Op plaatsen waar er nu onvoldoende aanbod is, is dit voor ouders met een laag inkomen een groot probleem.

Het berekenen van het inkomenstarief via de website van Kind en Gezin is een drempel. Enerzijds omwille dat dit digitaal is en men identiteitskaart en pincode nodig heeft. Anderzijds merken we dat ouders in armoede niet altijd in dit systeem passen. (Bijvoorbeeld een moeder die niet meer samenwoont met haar partner. Een illegaal kind). De afwijkingmogelijkheid (enkel via het OCMW) indien het inkomenstarief te hoog is, het invoeren van het principe 'bestellen is betalen',... maken kinderopvang nog minder toegankelijk.

Conceptnota chronologisch

Deel 1. De basis voor het nieuwe verhaal van de Vlaamse Kinderbijslag: het groeipakket

We schetsen kort de belangrijkste bezorgdheden en vragen bij de basis van de nieuwe Vlaamse kinderbijslag. In deel 2 gaan we dieper in op al deze aspecten.

1.1. Geïntegreerd gezinsbeleid

Een geïntegreerd gezinsbeleid gaat voor mensen in armoede over veel meer dan kinderopvang, onderwijs en gezinsondersteuning. Een degelijke woning, kwaliteitsvolle gezondheidsvoorzieningen, waardig werk en inkomen zijn cruciale factoren om als gezin een waardig leven te kunnen leiden in de maatschappij.¹³ Een afstemming met andere beleidsdomeinen en andere beleidsniveaus is en blijft noodzakelijk om een efficiënt armoedebestrijdingsbeleid te kunnen voeren.

1.2. Creëren van kansen voor kinderen via tegemoetkoming in de opvoedkosten

Zolang van een waardig minimuminkomen geen sprake is geldt voor het Netwerk tegen Armoede: **ieder gezin in armoede moet minstens de volledige kost voor de kinderen kunnen verhalen op kinderbijslag en/of ondersteuning voor (gezinnen met) kinderen in de fiscaliteit.** Voor gezinnen met risico op armoede gaat het minstens om de kost die moet gedekt worden om te vermijden dat men in armoede terecht komt.

Mensen in armoede willen even **vrij zijn in de besteding** van de kinderbijslag als om het even welk ander gezin. Gezien de momenteel nog altijd te lage uitkeringen in sociale zekerheid en bijstand -al dan niet als bijpassing bij inkomen uit arbeid-, gezien ook het hoge niet gebruik van rechten elders in de sociale zekerheid en bijstand, is de bittere realiteit bovendien dat dit vrij besteedbare karakter van de kinderbijslag ook noodzakelijk blijft om te behelpen waar nodig: wie zijn huisvesting, energierekening... niet betaald krijgt met andere inkomensbronnen en daarvoor deels de kinderbijslag moet inzetten doet dit óók in het belang van zijn kinderen.

1.3. Kinderarmoede

'Ik vind dat het huidige bedrag aan kinderbijslag voor mensen in armoede niet mag dalen. Eigenlijk is dit bedrag al te laag. Als je kind naar het eerste leerjaar gaat, moet je nu besparen op uitstapjes enzo.'

Positief is dat de Vlaamse regering kinderbijslag blijvend wil inzetten tegen kinderarmoede, maar een standstill na de hervorming is voor ons niet voldoende.

Het Netwerk tegen Armoede wil dat een hervorming van de kinderbijslag de kinderarmoede in Vlaanderen met meerdere procenten laat dalen. De Vlaamse regering engageerde zich immers in het regeerakkoord om alle nieuwe bevoegdheden in het kader van de zesde staatshervorming armoedebestrijdend in te zetten. Kinderbijslag is een van deze nieuwe bevoegdheden en bovendien een geschikt instrument om armoedebestrijdend in te zetten. Om de ambitie van PACT 2020 om de kinderarmoede te halveren tegen 2020 waar te maken, is het noodzakelijk om een aanzienlijke daling van de kinderarmoede via de kinderbijslag te bewerkstelligen.

1.4. Vereenvoudiging

¹³ Voor een totaalbeeld van de oorzaken van armoede : spinnenweb op www.netwerktegenarmoede.be

De hervorming streeft naar vereenvoudiging. Het Netwerk waarschuwt voor een al te platte doorvoering van deze wens tot vereenvoudigen. De knowhow die bij de uitbetalingskassen zit en mede zorgt voor een bijna 100 % dekking van de huidige kinderbijslagen mag in deze vereenvoudigingsdrang niet verloren gaan. Bovendien stellen we ons de vraag of de huidige hervorming niet bijdraagt tot complexiteit eerder dan dat ze deze laat afnemen. De bijkomende complexiteit van de uitwisseling van gegevens tussen regio's en de combinatie van het huidige en een nieuw stelsel zijn hier voorbeelden van.

Kortom het schermen met vereenvoudiging mag niet ten koste gaan van onder andere de hoge dekkingsgraad die de huidige kinderbijslag behaalt.

1.5.Recht van het kind

Door het recht op kinderbijslag via het kind te openen moet er **geen zoektocht meer gebeuren naar een eventuele volwassene buiten het gezin die voor het kind dat recht kan openen**, dat is positief. Het hangt ook niet meer van het 'statuut' van die volwassene af of er een sociale correctie op de kinderbijslag kan komen. Vandaag is het immers perfect mogelijk dat het kind in een arm gezin opgroeit, maar geen sociale toeslag kan genieten, louter omdat het afhangt van het 'statuut' van een volwassene buiten het gezin die het recht wel opent maar niet zelf behoort tot de doelgroep die in aanmerking komt voor sociale toeslagen.

We willen wel extra aandacht vragen voor kinderen die **niet legaal** in ons land verblijven en waarvoor geen oplossing werd voorzien in het nieuwe stelsel. Voor deze kinderen blijft 'het recht van het kind' een holle frase.

We gaan dieper op dit thema in onder 2.2.1.

1.6.Gezin

Een goede definitie van wat men beschouwt als een gezin is cruciaal voor de effectiviteit van het armoedebestrijdend karakter van de kinderbijslag.

Een gezinssituatie wijzigt echter voortdurend, zeker bij gezinnen in armoede. We zien dat er nu al de nodige problemen zijn met uitbetaling bij wijziging. Dit wordt nu nog extra complex met de regionalisering (co-ouderschap in verschillende regio's, ...) en het naast elkaar bestaan van het oude en het nieuwe systeem.

Ook de gezinsomvang is een belangrijke factor om rekening mee te houden. Sommige uitgaven stijgen immers exponentieel. Wij pleiten voor gezinsmodulering zoals bij de schooltoeslagen het geval is.

We vinden het positief dat de gezinssituatie blijvend kan beoordeeld worden op individuele basis. Afwijkingen van de officiële hoofdverblijfplaats van het kind moeten immers kunnen.

Belangrijke aandachtspunten zijn : kinderen in thuisloze of tijdelijk thuisloze situaties, kwetsbare kinderen in conflicten (tussen ouders met de omgeving), kinderen die feitelijk ergens anders worden grootgebracht dan waar ze officieel geregistreerd staan.

We pleiten er dan ook voor om delicaat om te gaan met de vraag : wie zorgt voor het kind / wie draagt financieel bij voor het kind ?

We gaan dieper op dit thema in onder 2.2.2.

1.7.Inkomen

Net als de definitie van gezin, is ook de definitie van wat inkomen is cruciaal.¹⁴

¹⁴ Zie Forumboek 'Sociale correcties', Netwerk tegen Armoede

Het gezinsinkomen waarmee men rekening houdt om uit te maken welke sociale correctie nodig is in de kinderbijslag moet zo goed mogelijk het **werkelijk beschikbare en actuele inkomen** benaderen. Er moet tevens zo veel mogelijk **op maat kunnen worden bijgestuurd**, indien nodig.

Bij een gelijkschakeling van inkomensgrenzen is het noodzakelijk dat het begrip inkomen zo ruim mogelijk wordt omschreven, om geen waternalstelsel te installeren in de verschillende bijslagen en toeslagen.

We willen er ook voor pleiten om het **begrip 'statuut' niet los te laten**, vermits bij vele 'statuten' er reeds een inkomenstoets werd uitgevoerd en in het kader van 'automatisering' dit een duidelijke vereenvoudiging is om de inkomenstoets niet opnieuw uit te voeren.

We gaan dieper op dit thema in onder 2.2.1. en 2.2.2.

Pijler 1 – onvoorwaardelijk basisbedrag en een startbedrag

Mensen in armoede vinden het uitermate belangrijk dat de rechten op gezinsbijslag onvoorwaardelijk blijven. Door tal van derden partijen wordt het kindergeld wel degelijk beschouwd als een vast inkomen waarmee moet worden rekening gehouden. Denken we hierbij aan schuldbemiddelaars, banken, deurwaarders. Soms is dit kindergeld gevrijwaard (voor collectieve schuldenregeling), soms ook niet. Het toont wel aan dat bij berekening van het inkomen er een vorm van ‘rekening houden met’ schulden moet zijn, aangezien derden dit ook zo beschouwen.

‘Een schuldbemiddelaar mag niet aan de kinderbijslag raken. Dit werkt enkel in theorie. Men geeft mensen minder leefgeld. Ook mensen die in vrijwillig budgetbeheer zijn vertellen dat hun kindergeld mee in het budgetbeheer wordt opgenomen.’

We stellen vast dat het bedrag van het kraamgeld daalt. Dit is absoluut geen goede zaak voor mensen in armoede. Dit is alvast een daling van de financiële bescherming en dus een achteruitgang. We vragen dus minstens het behoud van dit bedrag.

Pijler 2 – selectieve en gezinsgemoduleerde toeslagen

2.1 zorgtoeslag

2.1.1. Kinderen met zorgnoden

We vinden het positief dat de zorgtoeslag behouden blijft en onderdeel is van het groeipakket. De zorgtoeslag onderbrengen in bijvoorbeeld de Vlaamse Sociale Bescherming zou immers leiden tot een hoger niet gebruik van rechten, onder andere omwille van de uitbouw van de VSB¹⁵ als een verzekering. Wel hopen we dat de toekenning van deze zorgtoeslag voldoende vlot kan verlopen; we botsten immers op voorbeelden waarin gezinnen erg lang moesten wachten op de toekenning of soms zelfs onder de radar bleven voor een toekenning.

‘Een vrouw komt voor haar gehandicapte zoon met allerhande vragen regelmatig bij de mutualiteit over de vloer. Pas na vele jaren, op het moment dat ze hem probeert in te schrijven in een MPI, zeggen de opvoeders daar dat ze recht heeft op verhoogde kinderbijslag.’

‘Mijn kinderen hebben de Spaanse nationaliteit, behalve de kleinste die is Belg. 1 van mijn kinderen heeft een probleem aan haar oog, in Spanje kreeg ze als invalide meer kinderbijslag. Hier niet, invaliditeit van mijn kind is niet erkend.’

Positief is ook dat men blijft erkennen dat ook ‘meer zelfredzame’ kinderen hogere zorgnoden kunnen hebben dan andere kinderen en dat de zorgtoeslag dus niet ‘alles of niks’ is, maar stapsgewijs in een hogere toeslag voorziet naarmate het kind hogere zorgnoden heeft. Positief is ook dat de verschillende ‘inrijpoorten’ voor inschaling van de zorgnood blijven behouden. Een kanttekening daarbij is toch dat wij –net zoals bij de inschaling van arbeidsongeschiktheid en zelfredzaamheid bij volwassenen- ook bij de inschaling van zorgnood bij kinderen met een beperking **klachten blijven optekenen over de manier waarop artsen te werk gaan** (te medisch-fysieke kijk en te weinig sociaal, sommige ziektebeelden bijna automatisch in twijfel getrokken, maar ook klachten over geen tijd voor het verhaal

¹⁵ Voor meer toelichting hierover verwijzen we naar ons ‘Advies over het voorontwerp van BVR houdende de uitvoering van het decreet van 24 juni 2016 houdende de Vlaamse sociale bescherming’

van de ouders, medische dossiers of aanbeveling van de huisarts die nauwelijks gelezen worden...)¹⁶ In die zin maken wij ons ook zorgen over de wachttijden bij aanvragen bij de FOD Sociale Zekerheid waar onlangs nog naar werd gerefereerd in de pers. Enkele maanden vertraging in de betaling van de toeslagen maakt voor mensen in armoede of armoederisico een groot verschil. De conceptnota van de Vlaamse regering doet hierover nog geen uitspraken, maar wellicht zijn hier extra inspanningen nodig en dus afspraken met de federale overheid.

Zonder echt zicht te hebben op het niet-gebruik van deze toeslagen, vragen wij ons ook af of hier geen **verdere stappen naar meer automatisering en proactief handelen bij de aanvraag** kunnen gezet. Wij noteren immers voorbeelden van gezinnen waar men er jaren aan een stuk vanuit ging geen recht te hebben op deze toeslag tot er plots toch via via –onderwijs, logopediste, clb, sociale dienst ziekenhuis...- werd op gewezen dat er best een aanvraag kon ingediend.

Gezien het huidige stelsel hier wordt behouden gaan wij er van uit dat de bestaande bedragen van de toeslag worden behouden. Heeft men **geëvalueerd of de huidige bedragen kostendekkend zijn en of er voldoende take-up is** volgens de beperking waar het kind mee kampt?

2.1.2. Wezentoeslag

Bij een overlijden is de financiële weerslag vaak enorm en dan is deze extra toeslag in de kinderbijslag voor een groot deel van de rechthebbenden een noodzakelijke extra inkomstenbron (dit wordt bevestigd door cijfers van Wim Van Lancker).

We vragen ons wel af waarom dit statuut wordt behouden en andere niet ? We merken wel dat mensen in armoede door dit statuut worden opgevestigd, omdat ze nergens anders toe behoren en wel degelijk in een armoedesituatie leven.

Wat zijn de effecten als men een inkomenstoets doet voor de wezentoeslag? Berekningen zijn hier absoluut noodzakelijk.

We pleiten er uiteraard voor dat minstens het huidige beschermingsniveau moet worden behouden.

2.1.3. Pleegzorg

Op dit moment ontvangen pleegouders reeds de volledige kinderbijslag. Vermis we hier niks over lezen, veronderstellen we dat dit zo blijft en is er mogelijk een ongelijkheid met kinderen die in een voorziening geplaatst zijn ? In de conceptnota lezen we dat hier bovenop nog een forfaitaire vergoeding komt voor de perspectiefbiedende (lees : langdurige) pleegzorg. Na het lezen van de overgangsmaatregelen lezen we bovendien dat deze forfaitaire vergoeding ten koste gaat van de vergoeding die ouders van kinderen die geplaatst zijn tot nu toe kunnen krijgen voor onder andere vervoerskosten voor het bezoek, een uitstapje, een cadeautje, ...

'Mijn dochter is 11 jaar en zit in een begeleidingstehuis. Ik werk deeltijds. 1/3de van de kinderbijslag komt op een geblokkeerde rekening voor mijn dochter. 2/3de gaat naar het begeleidingstehuis. Ik ken het bedrag niet. Ik weet dat er soms ouders zijn die hier wel een stukje van krijgen, bijvoorbeeld om hun kind te kunnen gaan bezoeken'

Het laten verdwijnen van deze vergoeding is een absoluut slechte zaak. Alle wetenschappelijke onderzoeken geven aan dat contact met de natuurlijke ouder moet gestimuleerd worden. Door het verschuiven van de vergoeding voor natuurlijke ouders wordt juist het tegendeel verwezenlijkt. Ouders willen contact behouden met hun kinderen en kinderen vinden het belangrijk om contact te houden met hun ouders , ook al loopt dit niet altijd even gemakkelijk.

Wij pleiten dus voor het behoud van deze vergoeding voor de natuurlijke ouders en wensen dit principe ook onverkort toegepast te zien op plaatsing in een voorziening en perspectiefzoekende pleegzorg.

¹⁶ Het Netwerk tegen Armoede bereidt momenteel een beleidsdossier voor over deze klachten over 'controle'artsen (adviserend geneesheren mutualiteit, artsen aangeduid door FOD, RVA...)

2.2 sociale toeslag

2.2.1. Voorziet het nieuwe stelsel sociale correcties voor de juiste doelgroep?

We bekijken voor gezinnen met kinderen geboren na 1 januari 2019: wie van hen heeft in het nieuwe stelsel recht op sociale correcties (sociale toeslag kinderbijslag en selectieve participatietoeslag), vallen er mensen uit (of komen er bij) die wel werden bereikt door de sociale correcties in het huidige stelsel (of net niet), zijn dit dan alle mensen in armoede of met armoederisico die moeten worden bereikt?

Een belangrijk verschil in het nieuwe stelsel is dat het afstappen van 'statuten' en werken met eenzelfde inkomensgrens voor ieder gezin zeker al dat deel van de **werkende armen en de niet-langdurig uitkeringsgerechtigde werklozen en arbeidsongeschikten (< 7 maanden)** dat nu nog niet in aanmerking komt voor sociale toeslagen opvist en tot doelgroep van sociale correcties maakt.

Merken we wel op dat het werken met de aanslag in de personenbelasting en niet met statuten het **veel moeilijker maakt om onrechtmatig gebruik door vermogenden van de sociale correcties uit te filteren**. Weliswaar is er voor vastgoed dat niet voor bewoning is bestemd een oplossing en ook voor beroepskosten van zelfstandigen, maar wat met (inkomsten uit) vermogen? Wat met bvba's...? Wij vrezen voor ontsprende uitgaven die ten koste gaan van wat eigenlijk voor armoedebestrijding zou moeten kunnen dienen (zie ook verder).

Voor het type gezinnen waar nu nog moet worden teruggevallen op de **gewaarborgde gezinsbijslag** omdat men geen volwassene vindt die het recht op kinderbijslag kan openen, is **de nieuwe regeling echter minder eenduidig positief**.

Positief lijkt –de conceptnota zegt dit wel nog niet met zoveel woorden, wij hopen hier op bevestiging– dat het wegvallen van het onderscheid tussen gewaarborgde gezinsbijslag en gewone kinderbijslag er voor zorgt dat **studerende jongeren** die uit huis zijn en op eigen benen staan **of kinderen die geplaatst zijn** nu wel dezelfde kinderbijslag zullen kunnen ontvangen als leeftijdsgenoten in vergelijkbare situaties, terwijl dat vroeger soms niet kon omdat ze vb. niet meer ten laste waren van hun ouders of hun ouders geen adres hadden, er voor hen daardoor niemand recht op kinderbijslag kon openen en zij dit ook niet zelf konden aanvragen. Ook het voor gewaarborgde gezinsbijslag verplichte, maar moeilijk te leveren bewijs dat ouders nu nog moeten leveren om aan te tonen dat ze nog minstens voor de helft van het onderhoud van hun studerende zoon/dochter instaan, zou dan wegvallen.

Eveneens positief aan het verdwijnen van de gewaarborgde gezinsbijslag is het **wegvallen van de verblijfsvoorwaarde van 4 jaar** voor kinderen met een vreemde nationaliteit met geldig verblijf, waarvoor momenteel geen recht op gewone kinderbijslag kan worden geopend. Voor deze kinderen komt er –voor zover wij kunnen afleiden uit de conceptnota– in het nieuwe stelsel wel gewone kinderbijslag zoals voor alle andere kinderen.

Ik heb geen studietoelage gekregen vorig jaar, ook ik nog maar 1.5 jaar in België, daardoor ook bewijs van Spanje nodig over onze inkomsten daar, maar ik kon niet naar daar reizen (geen geld) om bewijs daarvoor op te vragen

Positief is op zich ook dat men voor kinderen met wettig verblijf maximaal zal voortgaan op gegevensstromen aangeleverd door de DVZ om hun verblijfsrecht te checken, dit is weer een document minder dat mensen zelf moeten aanleveren. We stellen ons wel de vraag of DVZ hier steeds even snel alle gegevens heeft en die ook in gegevensstromen kan aanleveren, het kan niet de bedoeling zijn dat mensen moeten wachten of hun rechten niet kunnen opnemen omdat er 'bugs' zitten in het systeem of omdat er vertraging optreedt bij doorgeven van gegevens en documenten.

De hele vraag die wij ons hier stellen is echter waarom de Vlaamse regering hier blijft vasthouden aan het wettig verblijf van kinderen als criterium. **Men verzuimt opnieuw om voor kinderen die niet legaal in het land verblijven in een oplossing te voorzien.**

Het Netwerk tegen Armoede vindt dit geheel in strijd met de meest fundamentele rechten van mensen en ook geheel niet logisch, gezien de rechten van gezinnen met kinderen op een menswaardig verblijf (huisvesting, weliswaar dode letter in de praktijk, want sinds jaren enkel ingevuld via terugkeercentra¹⁷) én de garantie voor minderjarige kinderen zonder wettig verblijf op onderwijs. Ofwel zijn alle kinderen in België kinderen met rechten en is het recht op kinderbijslag een recht van elk kind, ofwel blijft dit een holle frase.

Wij begrijpen het dilemma van de overheid als het gaat om uitkering van financiële hulp in cash aan gezinnen zonder wettig verblijf (al zijn ook daar nuances bij te geven, denken we aan niet-repatrieerbare gezinnen¹⁸), maar ook kinderen in deze gezinnen hebben recht op ondersteuning bij hun opvoeding. Hier moet een oplossing voor worden voorzien. Dit geldt trouwens bij uitbreiding voor (ook nog niet-schoolplichtige) kinderen van EU-burgers die nog geen 3 maanden in België verblijven. De voorbeelden van EU-burgers die niet over eigen bestaansmiddelen beschikken, daardoor niet aan een officiële hoofdverblijfplaats raken (waardoor zij in werkelijkheid vaak veel langer dan 3 maanden 'onder de radar' blijven) en ook niet aan maatschappelijke dienstverlening (incl. referentieadres) zijn legio, ook hier zijn er gevolgen voor de kinderen in die gezinnen.

Los van die fundamentele kwestie lijkt het er op dat **een aantal mensen zonder wettig verblijf die nu nog wel opgevoed worden, dat in de toekomst niet meer zullen worden.** Om te beginnen is ons niet duidelijk wat de hervorming betekent voor de huidige regeling in de gewaarborgde gezinsbijslag waarbij in een 'behartigenswaardige situatie' kan afgeweken worden van de verblijfvoorwaarde van kind of ouder. We zien hier ook een extra maand wachttijd voor het openen van het recht op kinderbijslag voor kinderen vanaf 6 jaar (nu vanaf 60 dagen in het land, want schoolplichtig, vanaf 2019 pas na 3 maanden verblijf in België)?

Fundamenteel is uiteraard welke inkomensgrens er in het nieuwe stelsel wordt gebruikt om uit te maken wie nog in aanmerking zal komen voor sociale correcties¹⁹.

Een eerste vaststelling is dat de conceptnota **nog geen duidelijkheid geeft over welke inkomensgrenzen er zullen gelden voor de selectieve participatietoelagen:** *'De inkomensgrenzen zullen zo vastgelegd worden dat het aandeel van de populatie die in aanmerking komt voor een schooltoelage zeker niet daalt. De doelgroep van de schooltoelage blijft behouden...'*²⁰

Dit is niet geruststellend. Het is niet omdat 'het aandeel van de populatie dat in aanmerking komt niet daalt' dat sommige gezinnen in armoede niet zwaar zouden kunnen inleveren, wanneer andere gezinnen in armoede die tot nog toe niet gevat werden erbij komen, of wanneer men onderlinge verschillen in toegekende bedragen zou uitvlakken. Minister voor Onderwijs Hilde Crevits gaf nog vóór de goedkeuring van de conceptnota door de Vlaamse regering ook aan de intentie te hebben de inkomensgrenzen en het gezinsbegrip in kinderbijslag en schooltoelagen (selectieve participatietoelagen) op elkaar te willen afstemmen. Zeer belangrijk aandachtspunt is dan dat de huidige schooltoelagen met gezinsgemoduleerde inkomensgrenzen werken –wat nauwelijks het geval is in de kinderbijslag. Zowel eenoudergezinnen als gezinnen met meer kinderen zijn daardoor beter beschermd. Ook het gezinsbegrip (waarmee bepaald wordt welk inkomen men bekijkt om te bepalen of je onder de gebruikte inkomensgrenzen voor de schooltoelage valt) verschilt op een aantal belangrijke punten van dat gebruikt in de kinderbijslag (vb. bij kinderen in nieuw-samengestelde gezinnen wordt niet altijd het inkomen van de nieuwe partner mee in rekening gebracht). Ook de getrapte bedragen in de schooltoelage (volledig, gedeeltelijk, uitzonderlijk) zijn uiteraard van belang.

¹⁷ http://www.jeugdrecht.be/?action=artikel_detail&artikel=356

¹⁸ Onze vereniging waar armen het woord nemen VLOS vroeg voor deze groep reeds meermaals een oplossing, zie ook <http://www.vlos.be/VLOS/index.php/nl/kinderen-zonder-papieren.html>

¹⁹ Verslagboek overlegdag 'Sociale correcties' van Het Netwerk tegen Armoede

²⁰ 'Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat', conceptnota Vlaamse Regering, 28 mei 2016, pg 16.

Het kan niet de bedoeling zijn binnen de schooltoelagen/selectieve participatietoelagen te gaan herverdelen tussen verschillende 'types' gezinnen in armoede of met armoederisico.

De integratie met de kinderbijslag stelt dit nog scherper. Mocht blijken –en onze eerste berekeningen wijzen in die richting (zie verder)- dat sommige types gezinnen minder kinderbijslag krijgen in het nieuwe stelsel dan in het huidige, dan is het uiteraard extra belangrijk te weten of zij kunnen rekenen op de selectieve participatietoelagen en zo ja, hoe groot die voor hen zouden zijn en of die minstens het verlies aan kinderbijslag compenseren. Bovendien zijn de selectieve participatietoelagen voorwaardelijk en de kinderbijslag niet.

Om een vergelijking te kunnen maken met het huidige stelsel, gaan we er voor onze eerste berekening voorlopig vanuit dat zeker de gezinnen die in de nieuwe kinderbijslag in aanmerking komen voor de zwaarste sociale toeslag daar (inkomsgrens <29.000 euro) ook zullen kunnen rekenen op de selectieve participatietoelagen. Maar **we vragen hier dus zo snel mogelijk duidelijkheid over.**

Voor de groep met een inkomen net boven 29.000 euro wagen we ons niet aan die vooronderstelling, maar is duidelijkheid zo mogelijk nog belangrijker, gezien het vermoeden dat hier een aantal gezinnen veel minder dan vandaag van sociale toeslagen zullen kunnen gebruik maken. Ook hier dus graag duidelijkheid.

Over de **inkomsgrenzen voor de sociale toeslag in de kinderbijslag** wordt in de conceptnota wel al gesproken.

We maken hieronder voor een aantal gezinssituaties de vergelijking tussen de nieuwe inkomsgrenzen uit de conceptnota (< 29.000 euro bruto gezinsinkomen voor de zwaarste sociale toeslagen en >29.000 en < 60.000 bruto gezinsinkomen voor een lichtere sociale toeslag voor gezinnen met 3 of meer kinderen), de inkomsgrenzen die gelden voor de huidige sociale toeslagen (arbeidsongeschikten en werklozen >6 maanden, gepensioneerden en eenoudergezinnen) en een denkbeeldige inkomsgrens die zou moeten toelaten alle gezinnen in armoede te voorzien van een sociale toeslag.

Voor de huidige inkomsgrenzen maken we het onderscheid tussen de inkomsgrens van 28.061,64 euro bruto gezinsinkomen voor het gezin waar het kind woont indien de volwassene die voor het kind zorgt alleen woont en 28.947,48 euro bruto gezinsinkomen als de volwassene die voor het kind zorgt samen woont. We indexeren die 1x 2% voor 2015 (indexsprong al doorgevoerd) + 2x 2% voor 2016 (reeds geïndexeerd, maar onze berekeningen vertrekken steeds van situatie mei 2016) en 2017 (nog geplande indexsprong) om te kunnen vergelijken met de nieuwe inkomsgrenzen in 2019.

Voor de denkbeeldige inkomsgrens die alle gezinnen in armoede toegang zou moeten leveren tot sociale toeslagen, gebruiken we de huidige Europese armoedegrens (60% van het mediaan netto Belgisch inkomen in 2013, EU-SILC 2014) volgens gezinssamenstelling²¹ en proberen die enigszins te 'actualiseren' door hem telkens met 2% te indexeren voor de jaren 2014, 2015, 2016 en 2017. Daarnaast doen we een poging om dichter bij een reële financiële armoedegrens te komen, door te kiezen voor 65% van het mediaan netto Belgisch inkomen en op dezelfde wijze geïndexeerd²².

Omdat de inkomsgrenzen in het kinderbijslagstelsel berekend zijn op het bruto gezinsinkomen en de EU-SILC werkt met netto inkomens, gebruiken we een minimaal verschil van 5% tussen netto en bruto gezinsinkomen²³.

²¹ We baseren ons op het cijfer van 13.023 euro netto/jaar voor een alleenstaande, voegen er 1/2 van dat bedrag bij per bijkomende volwassene in het gezin, 1/2 per bijkomend kind > 14 jaar en 1/3 per bijkomend kind < 14 jaar. Zie http://statbel.fgov.be/nl/statistiek/cijfers/arbeid_leven/eu-silc/armoede/

²² Ook dit blijft slechts een benadering van wat volgens ons een reële financiële armoedegrens moet zijn. Zie daarvoor en ook voor onze argumentatie bij de keuze voor zo'n hogere armoedegrens hoger bij 'onze bril'.

²³ Niet alle uitkeringen zijn belastbaar inkomen, met de zelf bewoonde gezinswoning mag geen rekening gehouden worden... reden waarom we niet zomaar met de bedrijfsvoorheffing werken. Dit is uiteraard ook weer enkel indicatief bedoeld.

samenstelling gezin	bruto inkomensgrens 2019 conceptnota	'netto' inkomensgrens 2019 conceptnota	bruto inkomensgrens 2019 conceptnota (> 3 kinderen; lagere sociale correctie)	netto inkomensgrens 2019 conceptnota (> 3 kinderen; lagere sociale correctie)	bruto inkomensgrens huidig stelsel geïndexeerd naar 2019	netto inkomensgrens huidig stelsel geïndexeerd naar 2019	bruto inkomensgrens huidig stelsel geïndexeerd naar 2019	netto inkomensgrens' gewaarborgde gezinsbijslag geïndexeerd naar 2019	60% mediane netto inkomen 2013 (EU-SILC 2014)	60% mediane netto inkomen 2013 (EU-SILC 2014) geïndexeerd naar 2019	65% mediane netto inkomen 2013 (EU-SILC 2014) geïndexeerd naar 2019	60% mediane netto inkomen 2013 (EU-SILC 2014) geïndexeerd naar 2019 +5% (= 'bruto' armoedegrens)	65% mediane netto inkomen 2013 (EU-SILC 2014) geïndexeerd naar 2019 +5% (= 'bruto' armoedegrens)
1 volw + 1 kind <14jaar	29000	27550			29779,18	28290,22	17245,98	16383,68	17364	18795,35	20361,63	19735,11	21379,71
1 volw + 1 kind >14jaar	29000	27550			29779,18	28290,22	17245,98	16383,68	19534,5	21144,22	22906,24	22201,44	24051,56
1 volw + 2 kind < 14 jaar'	29000	27550			29779,18	28290,22	20695,02	19660,26	21705	23494,19	25452,03	24668,89	26724,64
1 volw + 1 kind < 14 jaar + 1 kind > 14 jaar	29000	27550			29779,18	28290,22	20695,02	19660,26	23875,5	25843,6	27997,24	27135,78	29397,1
1 volw + 2 kind > 14 jaar	29000	27550			29779,18	28290,22	20695,02	19660,26	26046	28193,02	30542,43	29602,67	32069,56
1 volw + 3 kind < 14 jaar	29000	27550	60000	57000	29779,18	28290,22	24144,39	22937,17	26046	28193,02	30542,43	29602,67	32069,56
1 volw + 4 kind < 14 jaar	29000	27550	60000	57000	29779,18	28290,22	27593,57	26213,89	30387	32891,33	35632,27	34535,89	37413,88
1 volw + 5 kind < 14 jaar	29000	27550	60000	57000	29779,18	28290,22	31042,79	29490,65	34728	37590,7	40723,25	39470,23	42759,42
1 volw + 3 kind < 14 jaar + 2 kind > 14 jaar	29000	27550	60000	57000	29779,18	28290,22	31042,79	29490,65	39069	42289,54	45813,66	44404,01	48104,35
2 volw + 1 kind <14jaar	29000	27550			30719,29	29183,32	17245,98	16383,68	30387	32891,33	35632,27	34535,89	37413,88
2 volw + 1 kind >14jaar	29000	27550			30719,29	29183,32	17245,98	16383,68	32557,5	35241,28	38178,05	37003,34	40086,95
2 volw + 2 kind < 14 jaar'	29000	27550			30719,29	29183,32	20695,02	19660,26	34728	37590,7	40723,25	39470,23	42759,42
2 volw + 1 kind < 14 jaar + 1 kind > 14 jaar	29000	27550			30719,29	29183,32	20695,02	19660,26	36898,5	39940,12	43268,46	41937,12	45431,88
2 volw + 2 kind > 14 jaar	29000	27550			30719,29	29183,32	20695,02	19660,26	39069	42289,54	45813,66	44404,01	48104,35
2 volw + 3 kind < 14 jaar	29000	27550	60000	57000	30719,29	29183,32	24144,39	22937,17	39069	42289,54	45813,66	44404,01	48104,35
2 volw + 4 kind < 14 jaar	29000	27550	60000	57000	30719,29	29183,32	27593,57	26213,89	43410	46988,34	50904,03	49337,75	53449,23
2 volw + 5 kind < 14 jaar	29000	27550	60000	57000	30719,29	29183,32	31042,79	29490,65	47751	51777,21	56091,97	54366,07	58896,57
2 volw + 3 kind < 14 jaar + 2 kind > 14 jaar	29000	27550	60000	57000	30719,29	29183,32	31042,79	29490,65	65115	70482,57	76356,11	74006,69	80173,92

Wij stellen vast dat:

- De enige groep gezinnen in armoede die zo goed als volledig toegang heeft tot de sterkste sociale toeslagen zijn de kleine eenoudergezinnen tot 2 kinderen (met 1 kind ouder dan 14 jaar wordt het voor sommige gezinnen kantje boordje).
- Een deel van de eenoudergezinnen met 2 kinderen die in armoede leven krijgen helemaal geen sociale toeslag. Dit is zeker het geval van zodra de 2 kinderen 14 jaar worden en het inkomen wel boven 29.000 euro bruto gezinsinkomen ligt, maar het gezin toch nog een inkomen heeft onder de armoedegrens. Eenzelfde nefast effect speelt bij hele grote gezinnen (4 à 5 kinderen en meer), van zodra een deel van deze kinderen 14 jaar wordt, het gezinsinkomen wel boven 60.000 euro bruto gezinsinkomen ligt, maar het gezin toch nog een inkomen heeft onder de armoedegrens.
- Daartussenin ligt een groep gezinnen die, hoewel ze nog in armoede leven, toch enkel de minder sterke sociale toeslag krijgen. Het gaat over eenoudergezinnen met 3 tot 5 kinderen en over gezinnen waar nog 2 volwassenen instaan voor de opvoeding van de kinderen met 3 tot 5 jonge kinderen, dit telkens indien ze een bruto gezinsinkomen hebben > 29.000 euro, maar onder de armoedegrens.

Samengevat: de in de conceptnota gekozen inkomensgrenzen zorgen er voor dat een belangrijk deel van de gezinnen in armoede (over de gezinnen met armoederisico daar net boven spreken we dan niet eens) geen sociale toeslagen zal krijgen in het nieuwe stelsel of hoogstens de minder sterke sociale toeslag geldig voor gezinnen met meer dan 3 kinderen. **Er zijn dus ook vanaf 2019 veel gezinnen in armoede die niet of te weinig toegang hebben tot de sociale toeslagen.**

Indien het de Vlaamse regering menens is met de bestrijding van armoede bij (gezinnen met) kinderen, is dit op zijn minst een gemiste kans te noemen. Hogere, en meer gezinsgemoduleerde inkomensgrenzen hadden meer gezinnen in armoede kunnen 'opvissen' dan het geval is in de huidige kinderbijslag.

Maar dit is niet zomaar een status quo, dit betekent wel degelijk een achteruitgang in de sociale bescherming van gezinnen met kinderen in armoede tegenover het huidige stelsel. Immers:

- **De nieuwe inkomensgrens voor de sterkste sociale toeslag ligt in 2019 lager dan de inkomensgrens die geldt voor de huidige sociale toeslagen.** Dit betekent dus dat enkel en

alleen daarom in het nieuwe stelsel al gezinnen afvallen voor (een deel van de) sociale correctie die, mochten ze op 1 januari 2019 nog (volledig) op het huidige stelsel kunnen terugvallen, daar wel nog voor in aanmerking zouden komen.

- We namen ook de inkomensgrenzen voor het huidige stelsel van gewaarborgde gezinsbijslag op. Deze zijn gezinsgerelateerd, want stijgen vgl. het aantal kinderen in het gezin. Voor de gezinnen met 1 tot 4 kinderen ligt de huidige inkomensgrens lager dan wat de conceptnota voorziet vanaf 2019, voor de groep gezinnen tot 4 kinderen die momenteel nog op de gewaarborgde gezinsbijslag moet terugvallen is dit dus een positieve zaak, een groter deel van hen kan op het nieuwe stelsel en de sociale toeslagen rekenen. Vanaf 5 kinderen ligt echter ook hier de inkomensgrens in 2019 lager dan nu. Voor grotere gezinnen is er dus ook in vergelijking met de gewaarborgde gezinsbijslag een achteruitgang.
- Daarbovenop stellen we vast dat de Vlaamse regering het bruto gezinsinkomen dat het in aanmerking neemt om te bepalen of mensen aan de nieuwe inkomensgrens komen, in de conceptnota breder invult dan in de huidige regeling, lees: **meer 'inkomensbronnen' meetelt.**

Zoals eerder gezegd kunnen wij de poging om andere inkomsten als die uit arbeid, sociale zekerheid of bijstand mee in rekening te brengen zeker onderschrijven om oneigenlijk gebruik van sociale correcties uit te sluiten (al is dit allesbehalve sluitend, zie hoger). Het Netwerk tegen Armoede stelt tevreden vast dat ook in het nieuwe stelsel geen rekening wordt gehouden met het bezit van de woning waar het gezin in woont (al blijft er natuurlijk wel een verschil tussen eigendom van een riante villa en een bescheiden gezinswoning, maar –gezien de onbetrouwbaarheid van het K.I. en er vooralsnog ook geen vermogenskadaster is- zien wij ook niet hoe hier op een goede manier rekening kan mee gehouden).

Het mee in rekening nemen van het **belastbare deel van onderhoudsgelden** is geen neutrale ingreep. Bovendien is het niet duidelijk of het gaat over onderhoudsgelden voor kinderen of ook voor partners? Men dreigt hiermee een aantal gezinnen met onderhoudsgeld, dat nochtans óók in armoede leeft, nog sneller het recht op (een deel van de) sociale toeslagen te ontnemen. Gezien het grote aantal gebroken en nieuw-samengestelde gezinnen in armoede, lijkt ons deze groep absoluut niet te verwaarlozen.

- Door de afschaffing van rang- en leeftijdstoelagen, die ook gezinnen in armoede treffen, **verhoogt het belang van de sociale toeslagen in het totale bedrag van kinderbijslag** dat gezinnen in armoede kunnen ontvangen. Toegang krijgen tot die sociale toeslagen wordt voor gezinnen in armoede of met armoederisico na 1 januari 2019 dus nog belangrijker dan ervoor. Aangepaste inkomensgrenzen worden dus nog belangrijker dan voorheen.
- In onze berekeningen hielden we geen rekening met een eventuele overschrijding van de spilindex in 2018. Dit versterkt de hierboven beschreven effecten.
- Wij lezen ook nergens in de conceptnota of de nieuwe inkomensgrenzen voor de sociale toeslagen **na 1 januari 2019 verder zullen geïndexeerd** worden. Uiteraard neemt het armoederisico verder toe in de jaren daarna indien dit niet gebeurt.
- In het huidige stelsel kijkt Famifed voor het bepalen van het actueel bruto gezinsinkomen niet naar **achterstallen** die betrekking hebben op een vorig jaar of verbrekingsvergoedingen voor volgende jaren en vervroegd vakantiegeld. Zeker dat eerste is af en toe ook realiteit voor mensen in armoede, zo noteerden we onlangs een vb. waar na een jarenlange rechtszaak een onterecht ingehouden bedrag aan invaliditeitsuitkering in een klap werd terugbetaald aan de rechthebbende. Gespreid over de jaren maakte dit nauwelijks een verschil op het maandelijks inkomen van het gezin, maar in het jaar waar dit werd uitbetaald zorgde dit wel voor problemen (betrokkene verloor er tijdelijk zijn recht op integratietegemoetkoming door). Gezien men in het nieuwe stelsel zal vertrekken van het bruto belastbaar inkomen, maar de conceptnota hier nog niet over spreekt: dit mag niet leiden tot onterecht verlies van recht op sociale toeslagen, maar ook niet tot terugvorderingen in de kinderbijslag die voor een gezin niet meer verteerbaar zijn en enkel kunnen leiden tot schulden. Uiteraard wensen wij hier wel geen achterpoortjes (kunstmatig uitstellen van betaling of omgekeerd

vooraf betalen) te zien ontstaan die mensen toegang geven tot sociale toeslagen, terwijl die eigenlijk niet voor hen bedoeld zijn.

- Een bijkomende vraag die wij ons stellen: **wat als morgen de federale overheid –zoals wij vragen en ook voorzien is in het federale regeerakkoord- (bepaalde van de) laagste uitkeringen in de sociale zekerheid of bijstand en/of de minimumlonen verhoogt?** Als daardoor het gezinsinkomen stijgt tot boven de inkomensgrens, dan neemt de Vlaamse regering van een aantal mensen terug wat de federale regering hen gegeven heeft. Of verliezen deze mensen zelfs meer door wat de Vlaamse regering hen afneemt, dan wat ze extra ontvangen van de federale overheid?²⁴ Dit terwijl een belangrijk deel van deze mensen toch nog altijd in armoede of met een armoederisico leeft.

Het Netwerk tegen Armoede vraagt dat minstens de **huidige inkomensgrenzen** voor sociale toeslagen, geïndexeerd naar 2019, worden aangehouden voor de zwaarste sociale toeslagen in het nieuwe stelsel. Deze inkomensgrenzen moeten ook **verder geïndexeerd worden na 2019**. Wij vragen ook met aandring dat men **het onderhoudsgeld voor de kinderen niet in rekening** brengt bij de vergelijking met inkomensgrenzen die recht geven op sociale toeslagen zolang het gezinsinkomen, inclusief onderhoudsgeld, niet gelijk is aan of lager ligt dan de (geactualiseerde) Europese armoedegrens. Een zelfde logica zou men kunnen volgen bij **achterstallen** die in een maal worden terugbetaald of voorafbetalingen. Dit om minstens een status quo te garanderen voor de toegang tot sociale toeslagen van gezinnen in armoede.

Omdat dit nog altijd niet garandeert dat gezinnen in armoede geen inkomensverlies lijden, laat staan een vooruitgang inhoudt voor het armoedebestrijdend effect van de kinderbijslag, dringt het Netwerk aan op het verder substantieel optrekken van de inkomensgrenzen en dit ook in verhouding tot de gezinsgrootte²⁵. Wij vragen dat alle gezinnen in armoede toegang krijgen tot de zwaarste sociale toeslagen. **Dit betekent dat de inkomensgrens voor de zwaarste sociale toeslagen moet worden verhoogd tot de (geactualiseerde én gezinsgemoduleerde) Europese armoedegrens.**

Positief is dat men voor kinderen met een wettig verblijf maximaal zal voortgaan op gegevens aangeleverd door DVZ. We vragen echter dat voor kinderen die niet legaal in het land verblijven een oplossing wordt voorzien.

2.2.2.Hoe groot zijn de risico's in het nieuwe stelsel dat gezinnen met recht op sociale correctie hun rechten niet kunnen uitputten?

Eerder merkten we al op dat de kinderbijslag een van de meest efficiënte en automatisch toegekende stelsels in de sociale zekerheid is. Eind 2013 stelde Wim Van Lancker vast dat het huidige stelsel er in slaagde om voor meer dan 95% van de kinderen een recht op kinderbijslag te openen. Over de kleine groep van de gezinnen voor wie het openen van het recht op kinderbijslag tout court niet mogelijk is in het huidige stelsel hadden we het hiervoor. Hieronder interesseren ons diegenen voor wie het beschikken over de juiste gegevens voor een probleem zorgt/zal zorgen om het recht op kinderbijslag uit te putten, er de meest voordelige berekening van te maken én hem aan de juiste persoon uit te betalen.

²⁴ Het Netwerk tegen Armoede noteerde nog geen voorbeelden in die zin, maar wellicht gebeurde dit al voor een aantal gezinnen bij de verhogingen van enkele van de laagste uitkeringen, de minimumlonen en minimumpensioenen vanuit welvaartsenveloppe en recent nog vanuit de 'sociale correctie' op de taxshift.

²⁵ Een belofte die trouwens in het Vlaamse regeerakkoord werd gemaakt: '*Om kinderarmoede te bestrijden voorzien we voor kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen een sociale toeslag. De inkomensgrens van deze toeslag is gezinsgemoduleerd en houdt dus rekening met de gezinsgrootte*'. Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, p.147 (wij onderlijnen en zetten in het vet). Dit is nu dus niet het geval. Men gebruikt wel een 2^e, hogere inkomensgrens, maar men geeft deze gezinnen geen toegang tot dezelfde sociale toeslag, enkel tot een zwakkere sociale toeslag. Bovendien kan deze inkomensgrens bezwaarlijk gezinsgemoduleerd genoemd worden, gezien er veel te weinig verfijnd wordt gewerkt op maat van de grootte van het gezin.

Terecht merkt de conceptnota van de regering op dat het actuele inkomen van mensen enorm kan wijzigen op 2 jaar tijd.

Dit geldt uiteraard ook voor de gezinssamenstelling. Dat is bij uitstek zo voor mensen in armoede. Zij leven in grote onzekerheid, worden vaak geconfronteerd met wijzigingen in hun gezinssituatie (mensen verhuizen, worden ambtelijk geschrapt, scheiden of gaan samenwonen, een kind wordt geplaatst of komt terug in het gezin, een jongere vertrekt – al dan niet tijdelijk-, verlaat vroegtijdig de school,) en / of in hun inkomenssituatie (van het ene stelsel in de sociale zekerheid of bijstand in het andere, periodes van onderbescherming zonder inkomen, korte periodes van interim- of deeltijdse arbeid ...)

We stellen nu al vast dat er verschillende **problemen zijn bij wijziging van de gezinssituatie**.

Dat is bij uitstek zo voor mensen in armoede. Zij leven in grote onzekerheid, worden vaak geconfronteerd met wijzigingen in hun gezinssituatie (mensen verhuizen, worden ambtelijk geschrapt, scheiden of gaan –al dan niet tijdelijk- samenwonen, een kind wordt geplaatst of komt terug in het gezin, een jongere vertrekt, verlaat vroegtijdig school...) en/of in hun inkomenssituatie (van het ene stelsel in de sociale zekerheid of bijstand naar het andere, periodes van onderbescherming zonder inkomen, korte periodes van interim- of deeltijdse arbeid...).

'Tienerouders bevinden zich dikwijls in een kluwen van wachtuitkering/kinderbijslag/zwangerschapsverlof/inschrijven in een school... Alle diensten verwijzen naar mekaar en het gevolg is dat er een gat valt qua inkomsten.'

Nog te vaak zorgt vertraging in uitwisseling van gegevens tussen instellingen (rechtbanken, jeugdinstanties, kinderbijslagfondsen onderling...) voor een schorsing of uitstel van uitbetaling. **Daar dreigen nu gelijkaardige problemen bovenop te komen** bij co-ouderschap over 2 gewesten heen, bij plaatsing van een kind in een instelling dat in een ander gewest ligt als waar de ouders hun officiële hoofdverblijfplaats hebben... En problemen tijdens de overgangperiode als gevolg van het feit dat in hetzelfde gezin een deel van de kinderen onder het huidige kinderbijslagstelsel en een ander deel onder het nieuwe stelsel vallen.

Een nog altijd niet opgelost probleem blijft ook dat **van mensen die ambtelijk geschrapt zijn uit het bevolkingsregister en/of niet ingeschreven raken** op een referentieadres of het adres van hun feitelijke woonplaats (voorlopige inschrijving geweigerd, inschrijving op het adres van de instelling waar ze tijdelijk verblijven geweigerd...).

'Ik was ambtelijk geschrapt. Het duurde 2 jaar voor de kinderbijslag voor mijn eerste kind in orde was. Bij het tweede kind was er minder papierwerk. Ik kreeg de kinderbijslag met terugwerkende kracht.'

Wij kunnen hier geen exact cijfer op plakken, maar het lijkt ons niet overdreven te vermoeden dat minstens enkele honderden (en wellicht meer) gezinnen met kinderen jaarlijks (tijdelijk) zonder officiële hoofdverblijfplaats (referentieadres inclusief) zitten²⁶. Niet alleen stellen zich hier vaak problemen met de uitbetaling, voor zover wij weten ondervindt FOD Financiën dan 2 jaar nadien ook problemen bij het vaststellen van het officieel gekend gezinsinkomen en kan de 'inhaaloperatie' van Famifed hier dus niet werken. Waardoor betrokkenen ook nog eens de sociale correctie in de kinderbijslag mislopen. Die problemen vragen niet alleen oplossingen om te kunnen uitmaken wat het 'gezin' is en dus hoe het gezinsinkomen wordt bepaald en of er als gevolg daarvan recht op sociale correctie is, maar zijn ook een uitdaging om uit te maken aan wie, wanneer en op welke wijze de kinderbijslag kan worden uitbetaald. Zo vroegen we al voor gezinnen met kinderen die (tijdelijk) dakloos worden (ambtelijk geschrapt of niet) dat in zo'n situatie tijdelijk kan gewerkt worden met uitbetaling op een rekening van een derde (te kiezen door de volwassene die voor het kind zorgt) of cash.

'Het OCMW wilde geen kinderbijslag voorschieten in de periode dat ik geen vast adres had.'

²⁶ Het totaal aantal daklozen (wij gebruiken hier een ruime definitie, cfr. ook ETHOS-typologie) in Vlaanderen schatten wij eerder al op enkele tienduizenden per jaar. Zie *Hoe dakloosheid voorkomen? Hoe mensen weer uit de dakloosheid halen? Onze visie op een globale aanpak*, Netwerk tegen Armoede, 10 mei 2012, pg 5 en *Werknota: het (referentie)adres voor daklozen*, Netwerk tegen Armoede, 2015, pg 17.

Op basis van al deze ervaringen zijn we toch ongerust over het voornemen in de conceptnota van de Vlaamse regering om **in geval van scheiding de 'basiskinderbijslag'** te laten terechtkomen **'op de rekening gekozen door de ouders, in de meeste gevallen een kindrekening'**. We weten uit ervaringen van onze verenigingen dat mensen in armoede niet altijd officieel scheiden door omstandigheden. Vele koppels zijn ook nooit gehuwd en gaan uit elkaar zonder een akkoord af te sluiten rond financiën en een regeling rond de kinderen. Het is dus zeker niet evident om er zomaar van uit te gaan dat bij gezinnen in armoede gekozen wordt voor een kindrekening.

De meeste gezinnen in armoede hebben dit geld hard nodig om de eindjes aan elkaar te knopen én de kinderbijslag –óók in het belang van de kinderen- onmiddellijk ter beschikking moeten hebben.

Een moeder werd uit huis gezet door haar man en sliep enkele weken in de wagen met haar drie jonge kinderen, ze durfde niet naar het OCMW uit schrik dat men ook haar kinderen zou 'afpakken'... Als enige inkomen had de moeder de kinderbijslag.

Een moeder die naar een vluchthuis gaat met haar kinderen en zelf geen enkele vorm van inkomsten heeft, maar wel het vluchthuis moet betalen.

Het Netwerk tegen Armoede is van mening dat het overgrote deel van de kinderbijslag in principe bij die volwassene terecht moet komen die instaat voor de opvoeding van het kind. Een kleiner deel dient dan, waar nodig, te voorzien in het bewaren van de relatie van de andere ouder met het kind (een cadeautje bij de verjaardag, de bus nemen voor een bezoekje, een uitstapje...) We moeten opletten **dat kwetsbare gezinnen de toegang tot de kinderbijslag niet wordt ontzegd als gevolg van conflicten** tussen ouders, hun omgeving... (Ook kan het niet dat hierdoor de kinderbijslag zou 'geormerkt' worden, lees: dat er al in de regelgeving of op aangeven van de uitbetalingsinstellingen sturend zou worden opgetreden of zou worden voorgeschreven voor welke uitgaven de kinderbijslag nog mag gebruikt)

Positief is dat de conceptnota het **gezinsbegrip van het huidige stelsel niet wijzigt** en blijft voorzien in de mogelijkheid om de **gezinssituatie op individuele basis te beoordelen** –of moeten we verontrust zijn door de zinsnede 'en om een afwijkende situatie te bewijzen'?

Belangrijk is dat **afwijkingen van de officiële hoofdverblijfplaats van het kind moeten kunnen**.

Zo noteerden we een vb. waarbij het kind nog ingeschreven staat op het adres van de vader, maar de grootmoeder het kind (bijna) voltijds in huis heeft. Omdat zij de vader (haar zoon) niet financieel wil straffen (fiscaal heeft hij het kind ook ten laste) wil ze niet zo ver gaan de officiële verblijfplaats te wijzigen, bovendien opent de vader momenteel nog het recht op kinderbijslag. Het gevolg is wel dat zij geen enkele financiële steun krijgt. Hier pleiten wij voor het gebruik van de feitelijke verblijfplaats om te kijken aan wie de kinderbijslag moet uitbetaald + het berekenen van recht op sociale toeslag op diezelfde plaats, iets wat nu zal kunnen zonder dat meteen alle andere zaken (kind ten laste fiscaal... wat ook in het belang is van de grootmoeder, maar haar dus duidelijk tegen houdt om ook de kinderbijslag te regelen) dienen gewijzigd. In dit vb. leek de relatie tussen de vader en grootmoeder ook goed genoeg om de vader hier mee akkoord te laten gaan. Maar hier dient ook mee opgelet: het kan niet de bedoeling zijn dat het kind opeens in een trek- en duwspel terechtkomt tussen de volwassenen rondom vanuit een strijd om de kinderbijslag.

We verwijzen hier ook naar jongeren die het huis verlaten, die geen eigen inkomen hebben, wel nog recht hebben op kinderbijslag, maar die niet zelf ontvangen omdat hun officiële hoofdverblijfplaats nog bij hun ouders staat. In het beste geval regelt een OCMW momenteel dan een referentieadres in afwachting van een andere oplossing voor het verplaatsen van de officiële hoofdverblijfplaats van de jongere, maar dan nog gaat kostbare tijd verloren vooraleer de kinderbijslag aan de jongere kan worden uitbetaald. Uiteraard blijft het regelen van een referentieadres of andere officiële hoofdverblijfplaats voor de jongere belangrijk voor een evt. recht op maatschappelijke integratie en andere rechten, maar alvast voor de kinderbijslag zou men hier nu niet meer moeten op wachten en onmiddellijk kunnen voortgaan op de feitelijke verblijfplaats voor de uitbetaling van de kinderbijslag aan de jongere.

Belangrijk is ook dat men heel **delicaat omgaat met de vraag: wie zorgt voor het kind/wie draagt financieel bij voor de opvoeding van het kind?** Wij noteren zeer veel voorbeelden waarbij een samenwonende nieuwe partner, broer... de inwonende moeder met haar kind niet financieel bijspringen voor de kinderen: 'daar moet zij de kinderbijslag maar voor gebruiken'. In zo'n geval gaat het niet op het recht op sociale correctie te laten afhangen van het bruto inkomen van alle volwassenen

in het gezin, de moeder en haar kind lopen dan het risico onterecht de sociale toeslagen mis te lopen. Maar er zijn ook tegenvoorbeelden: zo vb. wanneer de nieuwe partner wel degelijk actief deelneemt aan de opvoeding van het kind, geen of een heel laag inkomen heeft (en ook geen recht op bijstand, gezien het inkomen van zijn partner). In dat geval zou het niet terecht zijn geen rekening te houden met de aanwezigheid van de partner in het gezin en diens inkomen (of gebrek aan inkomen). Zo niet loopt het gezin mogelijk onterecht de sociale correcties mis die ze nodig hebben.

Verontrustend is in elk geval dat veel situaties door de hervorming nog complexer dreigen te worden, net op een ogenblik dat de uitbetalingsinstellingen ook hun back office en interne organisatie zullen moeten aanpassen.

Daarnaast vormt hét pijnpunt in het huidige stelsel de **adequate toekenning van de sociale toeslagen**. Weliswaar komen die in hoge mate terecht bij de mensen voor wie ze bedoeld zijn (Wim Van Lancker (2013): 44,9% van de bestaande sociale toeslagen ging naar gezinnen in het laagste inkomensdecil, 24,1% naar gezinnen in het 2e inkomensdecil, 15,6% naar het 3e ...), maar in de praktijk blijft er **veel niet-gebruik of niet-toekenning en zeker ook belangrijke vertragingen in de toekenning**.

In het huidige stelsel blijkt dit –dit zijn toch de ervaringen die wij optekenen- vooral een gevolg van het feit dat mensen die rechten maar kunnen openen door **hun actueel inkomen aan te tonen**. Niet alleen moet er worden gereageerd op een door het kinderbijslagfonds gestuurde brief –een klassiek voorbeeld van een reden voor ‘non take up’: men vergeet dat mensen administratief niet onderlegd zijn, anderstalig, dat brieven niet geopend worden wegens een opeenstapeling van achterstallige betalingen en de schrik voor nóg maar eens slecht nieuws...- maar ook worden mensen geconfronteerd met allerlei problemen bij het aantonen van hun actueel inkomen: onvolledige en onoverzichtelijke loonbrieven (deeltijds en interim-werk, verschillende werkgevers...), buitenlandse inkomsten die niet zomaar kunnen worden gestaafd... **Een grote vooruitgang** zou er intussen moeten zijn gekomen of aan het komen zijn –wij zagen hier nog geen evaluatie van- **door de recente ingreep van Famifed** om, voor de mensen die niet zelf hun sociale toeslag aanvroegen, **met terugwerkende kracht** deze alsnog toe te kennen na controle achteraf op de voor het rechtgevendende jaar gekende gegevens bij FOD Financiën (belastingaanslag)²⁷.

‘Voor een verhoogde kinderbijslag moet men blijikbaar papieren invullen (elk jaar) met bijvoeging loonfiches . Als je in wisselende statuten werkt (halftijds, vier vijfde, voltijds, ...) is dit ingewikkeld.’

Dé vraag die wij ons stellen is wat men op dit vlak nu denkt opgelost te hebben door een kruis te maken over het bestaande systeem met ‘statuten’ en er radicaal voor te kiezen om a priori te werken met de gegevens van FOD Financiën. Wachttijden en/of fouten die ontstaan in het huidige stelsel bij wijziging van ‘statuut’ (plots geschrapt van arbeidsongeschiktheid, plots terug aan het werk...) spelen in principe niet meer -wat positief is- maar de uitdaging om het actuele inkomen –dat in zo’n situaties vaak ingrijpend verandert- te detecteren blijft. Ook de ‘winst’ qua automatisering voor de mensen die langer dan 2 jaar in dezelfde kwetsbare situatie zitten lijkt ons beperkt, gezien deze mensen wellicht in het huidige stelsel via hun ‘statuut’ in dezelfde mate een automatische verlenging van hun rechten kregen. En om bepaalde groepen van mensen in armoede of met armoederisico ‘op te vissen’ die nu nog geen rechten hadden hoefde men de statuten niet los te laten voor de anderen, het volstond om aanvullende regelingen te treffen voor groepen die nu nog onvoldoende worden bereikt. De vaststelling blijft dat voor het gros van de rechthebbenden de **uitdagingen op het vlak van niet-gebruik van rechten dezelfde** blijven en zelfs zullen toenemen (complexere situaties, nu ook voor nieuwe groepen rechthebbenden bewijslast...) De ‘alarmbelprocedure’ die de conceptnota van de regering voorziet is daarom bittere noodzaak en op zich nog geen oplossing.

²⁷ Die oplossing van Famifed blijft –hoe goed geëvalueerd ze ook zou worden (en wij zijn voorstander)- uiteraard niet ideaal, want zet het niet-gebruik van sociale toeslagen maar met vertraging om in uitbetaling, terwijl mensen nú dat geld nodig hebben (zie onze opmerkingen boven i.v.m. fiscale oplossingen). Een effect dat nog versterkt wordt omdat de brief die mensen ontvangen nu opent met ‘u heeft op basis van onze gegevens geen recht op de toeslag’ (wij parafraseren) en dan pas ingaat op de mogelijkheid om het actuele inkomen te bewijzen. Hetgeen bij rechthebbenden waar de sociale toeslag al gerealiseerd was vaak voor verwarring zorgt omdat zij er daardoor vaak ten onrechte van uitgaan dat hun recht zal vervallen, zo stelden wij al vast.

Wij blijven daarom aandringen om ook in het nieuwe stelsel 'statuten' te gebruiken indien ze automatische(r) oplossingen kunnen brengen: **alle mogelijke indicaties en/of via gegevensstromen bekende gegevens dat mensen met een actueel inkomen onder de inkomengrens voor sociale correctie (zouden) zitten, dienen gebruikt.**

Wij pleiten er voor om:

- 'Statuten' waarvan men weet dat ze sowieso onder de inkomengrens zitten te gebruiken.

Die gekende –veel actuelere- inkomensgegevens van ambtswege te gebruiken als 'dubbele check' indien de belastingaanslag (situatie van 2 jaar geleden) alsnog geen recht zou geven op sociale correctie en op basis daarvan toch automatisch de sociale correctie toe te kennen. We denken aan: alleenstaande uitkeringsgerechtigde werklozen in de laagste categorie degressiviteit, alleenstaande arbeidsongeschikten met een minimumuitkering als onregelmatig werkende na 6 maanden, alleenstaanden met inkomensgarantie-uitkering in de werkloosheid, mensen met een bijstandsuitkering (gezien daar al een inkomensonderzoek gebeurde) zoals de inkomensvervangende tegemoetkoming, integratietegemoetkoming of tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, de inkomensgarantie voor ouderen, het (equivalent) leefloon, ...? Wellicht kan dit ook perfect voor samenwonende volwassenen die voor de opvoeding van de kinderen instaan, op voorwaarde dat hun beider vervangingsinkomen of uitkering in databanken zit. Kan dit –gezien het gebruik van een duidelijke inkomengrens- nog aangevuld met gezinnen waar een minimum gezinspensioen het enige inkomen is, met alle mensen waar het recht op verhoogde tegemoetkoming wordt opgenomen (de inkomengrenzen die wij hierboven vermeldde liggen daar boven voor zover wij weten)...?

-Bij anderen –naar analogie met wat in de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering sinds kort gebeurt- te werken met een getrappt systeem van inkomensonderzoek, waarbij een **indicator**, indien aanwezig, toelaat om er met 'aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid' vanuit te gaan dat men het recht op sociale correctie correct kan toekennen door nog enkel **een zéér beperkte 'check' (laatste maandinkomen)** uit te voeren i.p.v. een uitgebreid inkomensonderzoek: bv. bij eenoudergezinnen, een van de volwassenen heeft een beperking, slechts 1 van de volwassenen werkt en doet dat deeltijds...

Wat absoluut moet worden vermeden is dat zich nog **bijkomende problemen en valkuilen in de toekenning van rechten** manifesteren als rechtstreeks gevolg van de beslissing van de regering om met de belastingaanslag, aangevuld met de 'alarmprocedure', te werken:

-Zo mag er wat het Netwerk tegen Armoede betreft bij stijging van het inkomen 2 jaar na het aanslagjaar **geen terugvordering** kunnen gebeuren van 'onterecht' uitbetaalde bedragen indien in tussentijd het gezinsinkomen zou zijn gestegen (of de gebruikte inkomengrens bij wijziging van gezinsamenstelling zou zijn gewijzigd) en dit niet al van bij de start van de toekenning zou zijn gecorrigeerd (zie hierboven), zo niet creëert men zelf een schuldenproblematiek. Immers, gezinnen in armoede en met armoederisico spenderen de kinderbijslag onmiddellijk en voor dagelijkse uitgaven. De kinderbijslag is een belangrijk deel van hun maandelijks beschikbaar inkomen²⁸. Dit achteraf terugvragen is eisen om geld op te hoesten dat er intussen niet meer is.

-Ook kan het **niet de bedoeling zijn dat de 'rechtzetting' die recent door Famifed in het leven werd geroepen**, door met terugwerkende kracht en op basis van gegevens van FOD Financiën, van ambtswege sociale correcties toe te kennen achteraf (dus 2 jaar nadien) als mensen de aanvraag niet zelf rond kregen, **nu komt te vervallen**. Dit zou een achteruitgang i.p.v. vooruitgang betekenen in de strijd tegen niet-gebruik van rechten, want de verantwoordelijkheid voor het gebruik van rechten opnieuw bij de rechthebbende leggen.

²⁸ De recente studie van Famifed toont nog eens duidelijk aan hoe weinig mensen de kinderbijslag kunnen sparen en/of besteden aan andere dan dagelijkse uitgaven voor het gezin. Over het aandeel van de kinderbijslag in het maandelijks gezinsbudget van gezinnen met een laag inkomen lezen we: '...bij de gezinnen met de laagste gezinsinkomens (< € 1.000) [vertegenwoordigt] de gemiddelde kinderbijslag minimaal een derde (32,16 %) van het beschikbare gezinsinkomen. Bij de gezinnen met een gezinsinkomen tussen € 1.000 en € 1.500 en tussen € 1.500 en € 2.000 heeft de kinderbijslag een minimum aandeel van respectievelijk 23,23 % en 18,63 %' in: *De besteding van de kinderbijslag*, Famifed, mei 2016, pg 13
<http://vlaanderen.famifed.be/sites/default/files/publications/Bijlagen%20BC%2012518%20-%20Focusstudie.pdf>

-Een bestaand probleem dat nu mogelijk extra gevolgen krijgt: ook voor **mensen die hun belastingaangifte niet of niet correct invulden** en van wie blijkt dat zij in een situatie van armoede leven dient er een oplossing te zijn -gezien de verregaande uitbreiding van de vooraf ingevulde aangiften is ons niet duidelijk hoe groot deze groep nog is, maar wij noteren hier nog steeds voorbeelden van. **Opgelet ook met de vooraf ingevulde aangifte zelf**, gezien veel mensen in armoede niet beseffen dat zij (op tijd) dienen te reageren indien bepaalde gegevens niet kloppen. Wij stelden meermaals vast dat de FOD Financiën met name het aantal kinderen ten laste niet altijd a priori juist vermeldt op de aangifte en dat dit door de belastingplichtige zelf moest worden rechtgezet. Het is ons niet duidelijk dit teruggaat op consequente keuzes van de FOD Financiën (zo vb. zagen wij al 2x dat +18-jarigen niet werden meegeteld) of dat ook de FOD informatie mist of fouten maakt (we zagen ook een vb. van een nieuw samengesteld gezin, waarbij de kinderen van de ene partner wel correct ten laste waren opgenomen en de andere niet), maar het kan niet de bedoeling zijn dat dit verregaande consequenties heeft in het bepalen van kinderbijslag en sociale correcties daarin.

Bij uitbreiding: mensen die tijdelijk zonder inkomen vallen wegens schorsing van hun uitkering (al dan niet terecht) of administratieve problemen, mogen in het verlengde daarvan –bij de belastingaanslag 2 jaar nadien- niet ook nog eens problemen ondervinden met hun kinderbijslag of hun recht op een sociale correctie. Mensen die problemen ondervinden met het aantonen van hun buitenlands inkomen en/of hun daar opgebouwde rechten (buitenlandse kinderbijslag), maar die kunnen aantonen dat hun actueel inkomen onder de inkomensgrens valt evenmin.

De Vlaamse regering wil ouders aanzetten om meer gebruik te maken van **kinderopvang en vroeger naar de kleuterklas** krijgen.

Ouders in armoede zeggen ons dat er veel redenen zijn waarom zij hun kinderen daar niet of slechts deeltijds naartoe brengen. In de kinderopvang –ook die welke met inkomensgerelateerde tarieven werkt en waar gezinnen in armoede het meest gebruik van maken- zijn dat de kostprijs (de regering trok onlangs de laagste tarieven fors op), de afstand en problemen om er te geraken met het openbaar vervoer, het beperkte aantal plaatsen, de beperkte mogelijkheid om slechts enkele momenten per week het kind te brengen... Zowel in de kinderopvang als de kleuterklas voelen veel ouders zich ook niet altijd begrepen: wanneer eens een afspraak niet nagekomen wordt, wanneer een ouder wantrouwig is tegenover het personeel... heeft dit vaak met de gekwetste binnenkant van armoede te maken, met praktische besommeringen thuis ook, en daar is niet altijd oog voor bij het personeel. Daarnaast zijn er redenen die ons voor alle ouders lijken te gelden: een kind dat zich nog onwennig voelt in groep, moeilijk slaapt, nog niet zindelijk is, wat angstig... zet je niet onmiddellijk full time in de kinderopvang of de kleuterklas. Je probeert dat stapje voor stapje te doen, met halve dagen, maar enkele dagen in de week...

Op het brede beleid dat nodig is om ouders in armoede meer gebruik te laten maken van de kinderopvang en hun kinderen vroeger en voltijds naar het kleuteronderwijs te sturen –en die kinderopvang en kleuterklas beter aan te passen aan kinderen uit gezinnen in armoede, zie onze adviezen en standpunten onder voorafgaande adviezen.

3.1 kinderopvangtoelage

De toelage van **3.17 euro/dag voor wie gebruik maakt van de niet-inkomensgerelateerde kinderopvang** is een maat voor niets. Wij vinden deze maatregel –die vooral hogere inkomensgroepen ten goede komt- ook bijzonder pijnlijk na de recente verhoging van de laagste tarieven in de inkomensgerelateerde kinderopvang. Maar hij gaat ook in tegen ons pleidooi voor een vrij besteedbaar budget.

3.2 universele participatietoelage 0 tot 2 jaar

Wat is de motivatie van de regering om een universele 'participatie' toelage toe te kennen aan de doelgroep 0-2 jarigen? Zijn alternatieven onderzocht om dit bedrag herverdelend in te zetten op een andere plaats binnen de kinderbijslag ?

3.3 universele participatietoelage onderwijs

De **schoolpremie** (jaarlijkse bijslag in de kinderbijslag, na 2019 universele participatietoelage) **neemt voor alle kinderen af**. Voor de -18-jarigen kunnen we de impact niet inschatten, gezien niet duidelijk is of dit verlies elders in de kinderbijslag of selectieve participatietoelagen wordt gecompenseerd, maar bij de 18-24-jarigen weten we dat aan het stelsel van studietoelagen voorlopig niet geraakt wordt en ook daar wordt de schoolpremie 'afgetopt'²⁹.

We stellen vast dat een groot budget wordt uitgetrokken voor de aanmoediging van participatie vanaf de eerste kleuterklas. We vragen ons af welke motivering er zit achter het principe om dit financieel zo sterk te stimuleren. Wij zijn ook voor een regelmatige, vroege en 100% participatie, maar zoals eerder

²⁹ De schoolpremie vóór 1 juni 2016 voor een 18-24jarige was 110.42 euro/jaar indien er ook recht was op een sociale toelage, wat geïndexeerd in 2019 (voor 2015, 2016 en 2017) 117.17 euro/jaar is. Voor een 18-24jarige zonder recht op sociale toelage is dit resp. 80 euro/jaar en 84.89/jaar. De conceptnota voorziet in een universele participatietoelage voor 18-24jarigen van 60 euro/jaar + een selectieve participatietoelage van 50 euro 'desgevallend te integreren in de studietoelagen'.

gezegd geloven wij, vanuit de ervaringen van mensen in armoede, dat de juiste randvoorwaarden minstens zo belangrijk zijn (een kwaliteitsvol en toegankelijk aanbod, zie inleidende principes). Bovendien lijkt het wat disproportioneel dat een dergelijk groot bedrag universeel wordt toegekend om 3% niet-participerende kleuters te stimuleren.

Veel mensen vrezen ook dat dit extra geld de scholen er toe zal aanzetten hun factuur voor de ouders nog te verhogen of dat het de maximumfactuur nog zal doen stijgen. Wij verwijzen hiervoor graag naar onze eerdere standpunten rond de maximumfactuur. Er worden sinds de invoering van de maximumfactuur allerlei financiële bijdragen aan ouders gevraagd die buiten de factuur vallen (stoelengeld, eetdagen, een kleine bijdrage aan de schoolpoort van tijd tot tijd...). Als scholen ervan uitgaan dat ouders nu toch 'veel' geld krijgen voor de participatie van hun kind aan de kleuterklas, zou er een pervers effect kunnen ontstaan.

Voor de invoering van de maximumfactuur werkte men in Aalst met de kansenas om uitstappen e.d. voor mensen in armoede betaalbaar te houden. Direct na de invoering van de maximumfactuur daalde het aantal mensen dat van deze maatregel gebruik maakte, maar de laatste jaren is het aantal terug op het niveau van voor de invoering van de maximumfactuur. De problematiek van betaalbaarheid van onderwijs wordt dus steeds scherper.

Uiteraard zijn participatietoelagen welkom. Maar het feit dat nu voor kleuters zelfs de universele afhangt van **inschrijvings- en (verstrenge, cf. 5-jarigen) aanwezigheidsvoorwaarden** maakt dat ze hun doel zullen voorbij schieten. Wie zijn kind niet of niet regelmatig naar de kleuterklas stuurt heeft daar andere – en niet zelden dus ook goede - redenen voor (zie eerder) en dreigt nu ook financieel harder gestraft te worden dan andere ouders wanneer hij of zij dat niet doet. Dit vinden wij niet kunnen.

3.4 selectieve participatietoelage onderwijs

'Een kappersopleiding is te duur voor ons gezin ondanks schooltoelage – mijn dochter was in sommige lessen niet in orde met materiaal – ik kocht dingen tweedehands of ze had ze pas later - spijbelen – verandering naar deeltijds – wou zo zelf haar materiaal betalen – toch diploma niet gehaald en zonder diploma van school'

De conceptnota lijkt voor de participatietoelagen te willen vermijden dat er **terugvorderingen** van 'onterecht' uitbetaalde bedragen dienen te gebeuren. De universele participatietoelage voor kleuters zou na onvoldoende aanwezigheden in het 1^e kleuterklasje niet uitbetaald worden in het 2^e kleuterklasje. Bij de selectieve participatietoelagen zou het bedrag in 2 gehakt worden, waarbij het 2^e bedrag pas zou uitbetaald worden ergens halverwege het schooljaar indien er voldoende aanwezigheden zijn geweest in het eerste deel van het schooljaar.'

Voor de selectieve participatietoelage zal de toekenning en uitbetaling op 2 momenten gebeuren, nl. in september (bij inschrijving dus) en in februari (o.b.v. voldoende aanwezigheidsdagen). De conceptnota doet over terugvorderingen geen uitspraak, behalve dat 'de huidige inschrijvings- en aanwezigheidsvoorwaarden van toepassing in de schooltoelagen [behouden blijven]'. Betekent dit dat de in september uitbetaalde toelage bij onregelmatige aanwezigheid niet meer zal teruggevorderd worden (schijf 1), en dat de 2de schijf in dat geval niet uitbetaald wordt (te prefereren boven terugvordering op jaarbasis)? Wat met onregelmatige aanwezigheid tijdens het 2de semester? We hopen dat er op geen enkel moment nog geld van ouders wordt teruggevorderd (zie eerder). We blijven pleiten voor geen sanctionering door terugbetaling of niet-uitbetaling en het volledige bedrag in september (zie 3.5). We herhalen (zoals we hoger ook al stelden voor de sociale toelagen in de kinderbijslag) dat **terugvorderingen enkel tot schulden kunnen leiden**, gezien gezinnen met een laag inkomen dit extra geld onmiddellijk besteden en het nadien niet meer hebben. Wij wezen al bij herhaling op het feit dat deze 'sanctie' volledig haar doel voorbij schiet, want geen impact heeft op spijbelgedrag (soms zelfs contraproductief is wanneer betrokkene net stappen in de goede richting zet, zie daarvoor ook het pleidooi van de Vlaamse Ombudsdienst, die net als wij vraagt om deze maatregel

in te trekken³⁰), maar integendeel gezinnen die het al moeilijk hebben ook nog eens financieel treft, wat niet bijdraagt tot een verbetering van de situatie.

"Mijn oudste zoon, net 18, verliet de school (2008), het jaar daarop onderbrak mijn andere zoon ook het schooljaar. Er was toen net een nieuwe, onbekende regel om studietoelagen terug te vorderen indien het schooljaar niet volbracht werd. We hadden het moeilijk, en wel zodanig dat mijn jongste zoon en ik dakloos werden (sept.-okt 2010). We konden een appartementje betrekken, vervolgens een sociale woning in februari 2011. Mijn oudste zoon trok eind 2011 weer bij ons in (ik ben nu 20j. alleenstaande weduwe met mijn 2 kinderen). Zodus, in 2012, kregen wij bericht studietoelagen terug te betalen. We waren nog altijd erg arm en ik had geen moed al met die dingen bezig te zijn. Uiteindelijk kwam er een gerechtsdeurwaarder aan te pas, met beslag (op niets). We troffen evenwel een regeling, ik mocht in maandelijkse schijven betalen met een minimum van 25 euro. Zodus betaalde ik elke maand (er was geen vaste dag afgesproken), soms betaalde ik meer. In totaal betaalde ik 11 maanden lang, haast het dubbele van de schuld terug (654,- euro werden er 1182,- euro!). Dankzij een financiële meevaller kon ik in augustus een zeer grote som aflossen en de schuld beëindigen. Ik ontving nooit enig bericht van de gerechtsdeurwaarder. Enkele dagen nadat ik de hele som betaald had ontving ik wél mail : ik zou nog -onverwacht- 87 euro "afkortingsrechten" moeten betalen. Nooit was hierover sprake, nergens stond hierover iets vermeld, dit kwam compleet uit de lucht vallen! De schuld was afbetaald, dus ik weigerde. Ik kreeg vandaag een heel dreigende (gewone) brief : we zouden nu al 113.45 euro(?) moeten betalen binnen 8 dagen of er zou weer sprake zijn van uitvoerend beslag, meerkost, blablabla... Dit kan toch niet, nog wat vragen nadat alles betaald is? Nogmaals : nergens werd hier iets over vermeldt, ik voldeed mijn "verplichting"!" (21oktober2014) "Ik ben niet van de slimsten en het leven is niet eerlijk. Maar ik betaalde al wel het dubbele van de schuld terug en het zo moe nu! Als het ministerie een beetje begaan is met de mensen, wil ze dan aub zorgen dat dit stopt! Ik zou zo graag eens gewoon een beetje rust willen hebben en gelukkig kunnen zijn! Ik wil niet meer betalen!"
Door de inzet van een gerechtsdeurwaarder werd het uiteindelijk teruggevorderd bedrag het dubbele.

3.5 afstemming met kinderopvang en school- en studietoelagen

De conceptnota kondigt ook - met het oog op meer automatisering - een **vereenvoudiging en stroomlijning aan van de tarieven in de kinderopvang** aan het gezins- en inkomensbegrip en de inkomensgrenzen in de nieuwe kinderbijslag en participatietoelagen. Gezien de grote ongerustheid na wat we hierboven berekenden in de kinderbijslag, gezien de onduidelijkheid hoe dit zich zal doorzetten in de participatietoelagen: dit is (hoewel wij automatisering voorstaan indien mensen daardoor makkelijker hun rechten uitputten) een aankondiging die wij met argusogen zullen opvolgen. Het kan niet de bedoeling zijn dat gezinnen 3x op rij verliezen of dat een deel van de kinderbijslag wordt omgezet naar 'voordelen in natura', t.t.z. aangepaste tarieven in de kinderopvang. Dezelfde aandacht zullen wij trouwens besteden aan het zinnetje uit de conceptnota rond de **studietoelagen**: 'Op termijn kan er dan ook afstemming gevonden worden over de inkomensstoets'.

Positief is dat eindelijk de weg lijkt vrij gemaakt voor een automatische toekenning van de schooltoelagen (binnenkort selectieve participatietoelagen), zoals het Netwerk al lang vraagt. We rekenen er op dat dit ook de uitbetaling zal mogelijk maken op het ogenblik dat de gezinnen in armoede dit het meeste nodig hebben, nl. voor het begin van het schooljaar. We zegden al eerder dat een voldoende sterke vrij besteedbare maandelijkse kinderbijslag belangrijk is in het gezinsbudget en dat eenmalig uitbetaalde bedragen als schooltoelagen, schoolpremie of andere 'premies' (vb. fiscale aftrek, indien van toepassing) daar niet mogen aan afdoen. Maar mensen in armoede geven wel aan dat de vroegere 'schoolpremie' net voor het begin van het schooljaar gebruikt wordt voor extra uitgaven op dat moment: nieuwe schoenen, een boekentas... (hoewel ze er meteen bij zeggen dat dit bedrag slechts een fractie van hun extra uitgaven op dat moment dekt). Van de schooltoelage zeggen zij ons dat die daar nauwelijks voor dient, maar dat komt vooral doordat die pas in de loop van het schooljaar gestort

³⁰ Jaarverslag Vlaamse Ombudsdienst 2014

http://www.vlaamseombudsdienst.be/ombs/nl/nieuws/pdf/q411jaarverslag_2014.pdf

wordt – niet omdat het geld niet nodig is.. De **start van het schooljaar vinden zij dan ook het enige zinvolle moment** om een extra bedrag –dus de universele en selectieve participatietoeslag- uit te betalen. Daarom vinden we de uitbetaling in 2 schijven niet opportuun.

Van een automatische toekenning hopen we uiteraard ook dat die het bereik van de doelgroep zal vergroten. Uiteraard moet de doelgroep dan nog correct bepaald worden en mogen de bedragen van de schooltoelagen niet gaan dalen. Hiervoor gingen we al in op enkele **risico's die we zien bij een hervorming van inkomensgrenzen, gezins- en inkomensbegrip en bedragen voor de selectieve participatietoelagen. We vragen hier vooral snel duidelijkheid**, gezien de armoedetoets op deze conceptnota nooit correct kan zijn zolang we niet weten wat hier aan zal veranderen. We rekenen er vooral op dat noch de bedragen, noch het bereik van de gezinnen in armoede zal afnemen, maar integendeel zullen stijgen.

Deel 3. Overgangmaatregelen: geen enkel kind krijgt minder

Op basis van al het voorgaande en de tal van voorbeelden die we gaven rond onze bezorgdheden, is uiteraard de belangrijkste vraag voor mensen in armoede: zullen we nog kunnen rekenen op de bestaande financiële bescherming die we nu hebben? We weten immers dat voor gezinnen in armoede de kinderbijslag en participatietoelagen een wezenlijk onderdeel uitmaken van het gezinsbudget. Zolang dat niet bereikt is, is een minimale doelstelling voor het Netwerk tegen Armoede dat ieder gezin in armoede de volledige kost voor kinderen moet kunnen verhalen op kinderbijslag en/of ondersteuning voor (gezinnen met) kinderen in de fiscaliteit. We weten uit ervaring dat die doelstelling ook door het huidige kinderbijslagstelsel en de huidige fiscale maatregelen voor gezinnen met kinderen niet gehaald wordt. Maar een goed meetinstrument om voor verschillende gezinstypes – waar nodig rekening houdend met de realiteit van gezinnen in armoede (vb. hogere energiekost door slecht geïsoleerde woning...)- na te gaan hoe groot het verschil is tussen de financiële bescherming die gegeven wordt en wat nodig is hebben we niet³¹. We beperken ons daarom tot de vraag: **zal er na de hervorming van kinderbijslag en schooltoelagen een betere financiële bescherming zijn dan ervoor voor de laagste inkomensgroep? Is er dus vooruitgang?**

We maakten enkele simulaties voor gezinnen met enkel kinderen na 1 januari 2019 en voor gezinnen met kinderen geboren voor 1 januari 2019 of een combinatie van beiden.

3.1. Is de financiële bescherming in het nieuwe stelsel beter dan in het huidige?

Hoe gingen we te werk ?

- We vergelijken enkel gezinnen die in het nieuwe stelsel een bruto gezinsinkomen < 29.000 euro zullen hebben, volgens de nieuwe beperkingen (onderhoudsgeld meegeteld...) Hiervoor spraken we al onze vrees uit dat een **pak gezinnen in armoede of met armoederisico boven die grens zullen vallen**, óók mensen die zonder de hervorming vanaf 2019 wel nog in aanmerking zouden komen voor sociale toeslagen mochten de huidige inkomensgrenzen, inkomensbegrip en gezinsbegrip worden behouden. **Voor hen gaat deze vergelijking dus niet op, zij verliezen immers het recht op sociale toeslag.** We maken ook geen berekeningen voor **de groep van wie het brutogezinsinkomen > 29.000 en < 60.000 euro valt, omdat we er vanuit gaan dat zij –indien ze er op vooruitgaan- minder zullen vooruitgaan en –indien ze er op achteruit gaan- sterker zullen op achteruitgaan dan de eerste groep.**
- We vertrekken van de groep die in het huidig kinderbijslagstelsel geen recht op sociale toeslagen heeft. Dit zijn de werkende armen (loon en zelfstandigenstatuut) en zieken en uitkeringsgerechtigde werklozen vóór de 7^e maand ziekte of werkloosheid in gezinnen die nu niet in aanmerking komen voor een toeslag voor eenoudergezinnen volgens het huidige stelsel. Diezelfde vergelijking gaat ook op voor mensen die in de huidige situatie problemen ondervinden om hun inkomen aan te tonen en voor wie dat in de toekomst (vb. door de 'alarmbelprocedure') niet meer het geval zou zijn, voor gezinnen waar het gezinsbegrip zou maken dat hun gezinsinkomen vanaf 2019 wel en in het huidige stelsel niet onder de inkomensgrens zou vallen. Zoals we al eerder zegden (zie hoger) dus ook voor mensen voor wie deze toeslag wellicht niet bedoeld is, zoals vb. zelfstandigen of ouders met een vrij beroep die zichzelf vanuit een vennootschap een laag maandelijks inkomen uitkeren. (*tabel 1*)
- We bekijken daarna achtereenvolgens hetzelfde type gezinnen als die eerste groep, maar waar er volgens de voorwaarden van het huidig stelsel wel toeslag voor eenoudergezinnen zou zijn (*tabel*

³¹ Er is wel het meetinstrument ontwikkeld door de Gezinsbond, maar dat lijkt ons niet zomaar bruikbaar. Er wordt wel per kind berekend wat de 'meerkost' is voor een gezin met kinderen tegenover een gezin waar er geen kinderen zijn, maar er wordt aangenomen dat de 2 ouders aanwezig zijn in het gezin en beschikken over het voltijds minimumloon. Onderwijskosten worden buiten beschouwing gelaten (te verschillend vgl. studierichting), er wordt aangenomen dat kinderen lang in het gezin blijven... Het is ons ook niet duidelijk hoe de normen gebruikt door de Gezinsbond om te bepalen wat 'noodzakelijke' kosten zijn zich verhouden tot die van vb. de wetenschappelijke referentiebudgetten van het CSB (Bérénice Storms –ook bij die referentiebudgetten zijn nog opmerkingen te maken trouwens, zie hoger).
<https://www.gezinsbond.be/Publicaties/Andere/Paginas/Mijn-kind,-duur-kind.aspx>

2); gezinnen die volgens de voorwaarden van het huidig stelsel in aanmerking komen voor de toeslag van langdurig werkloze (meer dan 6 maanden) volwassene of gepensioneerde, zowel zonder eenoudertoeslag (tabel 3) als met eenoudertoeslag (tabel 4); de toeslag voor langdurig (meer dan 6 maanden) arbeidsongeschikte volwassene, zowel zonder eenoudertoeslag (tabel 5) als met eenoudertoeslag (tabel 6); gezinnen waar volgens de huidige voorwaarden recht op gewaarborgde gezinsbijslag zou zijn, zowel zonder eenoudertoeslag (tabel 7) als met eenoudertoeslag (tabel 8).

- We vergelijken telkens de rechten volgens het huidig stelsel (basisbedrag volgens rang, leeftijdstoeslag en schoolpremie (teruggebracht naar een maandelijks bedrag) + de relevante sociale toeslag), met de rechten volgens het toekomstig stelsel (basisbedrag incl. evt. universele toeslag voor een kind <3 jaar (want onvoorwaardelijk) + de nieuwe sociale toeslag). We maken dezelfde vergelijking, maar dan inclusief de universele participatietoelagen. Dit onderscheid vinden we noodzakelijk omdat de universele participatietoelagen reeds voorwaardelijk zijn (inschrijving en/of voldoende aanwezigheid op school) en het niet zeker is dat dit recht door iedereen zal worden uitgeput (zie verder), dit in tegenstelling tot de huidige schoolpremie.
- We herhalen die vergelijking rekening houdend met de **huidige schooltoelagen en toekomstige selectieve participatietoelagen**. Opgelet: dit is een erg onzekere zaak: net zo min als we weten welke inkomensgrenzen voor de selectieve participatietoelagen zullen gelden (zie hoger), heerst onduidelijkheid over de bedragen van de selectieve participatietoelagen. De conceptnota spreekt enkel over gemiddelde bedragen. Het is niet duidelijk welke invloed de overschakeling naar een nieuw inkomensbegrip zal hebben, noch hoe een nieuw gezinsbegrip in de selectieve participatietoelagen wijzigingen mee brengt voor de minimale en maximale inkomensgrenzen die nu gelden, de concrete berekening van de participatietoeslag die dat met zich meebrengt en het al dan niet verder bestaan van de uitzonderlijke toelagen zoals die nu bestaan in de schooltoelagen. **Mocht dit betekenen dat voor bepaalde gezinnen in armoede of met armoederisico de uitgekeerde bedragen zakken onder het gemiddelde dat hier wordt megedeeld, zal het verlies voor de gezinnen die hieronder verliezen groter zijn en de winst voor wie (een beetje) wint kleiner. Indien dit niet gebeurt zouden de gemeten negatieve effecten minder erg kunnen zijn of zelfs licht positief.** Maar hier werken we dus noodgedwongen met de gemiddelde bedragen zoals vermeld in de conceptnota.
- We simuleren onze gezinnen zó dat we een eerste idee krijgen van wat het betekent als kinderen in een gezin opgroeien en ouder worden en als het gezin toeneemt in omvang. We beperken ons tot kinderen jonger dan 18 jaar. Immers, als we de conceptnota goed begrijpen, kunnen we er vanuit gaan dat het verlies aan leeftijdstoeslag (en rangtoeslag als zij in het gezin blijven) zich enkel versterkt voor deze jongeren na hun 18^e. **Dit betekent dat een gezin met een 18-jarige erin in geval het er in vergelijking met het huidige stelsel zou op vooruitgaan, minder sterk zal vooruitgaan dan andere gezinnen, in geval het achteruitgaat, nog sterker zal achteruitgaan dan anderen. Hetzelfde geldt (in mindere mate, omdat daar de rangtoelagen niet/minder van tel zijn) voor jongeren +18 die op eigen benen staan.**
- **De zorgtoeslag voor kinderen met een beperking, wezentoeslag en toeslag voor pleegzorg hebben we hiervoor reeds behandeld. Uiteraard komen verliezen hier, in geval ze van tel zijn in gezinnen zoals we ze hier vergelijken, bovenop ander verlies of in mindering van eventuele winst.** Ook op **situaties waar kinderbijslag slechts gedeeltelijk wordt uitbetaald** (vb. bij plaatsing van de kinderen) gaan we in deze vergelijking niet in, verschillen tussen het huidige stelsel en het toekomstige stelsel zullen minder sterk voelbaar zijn, want ook gedeeltelijk, maar wellicht zijn ze er wel (zeker in grote gezinnen is 1/3^e van het bedrag van iemand met een hoge rang- en leeftijdstoeslag niet verwaarloosbaar).
- Ook de nieuwe kinderopvangtoelage van 3.17 euro per aanwezigheidsdag in de niet-inkomensgerelateerde kinderopvang nemen we niet mee in de vergelijking. We weten uit ervaring dat gezinnen in armoede hier veel minder gebruik van (kunnen) maken dan andere gezinnen.
- In welke mate 'compenseert' wat gezinnen met kleinere kinderen en kleinere gezinnen meer krijgen (of minder verliezen) wat datzelfde gezin later, als het groter wordt en de kinderen opgroeien, minder krijgt? Wat is dus het verlies/winst aan sociale bescherming in de kinderbijslag over de jaren

heen in hetzelfde gezin? Het Netwerk tegen Armoede vindt deze kwestie gezinnen in armoede of met armoederisico niet relevant. Voor hen telt het beschikbaar inkomen per maand, gezien zij niet in staat zijn om de kinderbijslag te sparen of er een 'kapitaal' mee op te bouwen (zie ook hoger). Deze vergelijking hebben we dus niet gemaakt.

- Uiteraard vergelijken we de bedragen van de conceptnota met de bedragen van het huidige kinderbijslagstelsel geïndexeerd naar 2019. Zeker omdat de Vlaamse regering in haar communicatie sterk benadrukt dat de 2 indexsprongen (2015, 2017-2018) nadien 'terugvloeien' naar het nieuwe stelsel. Als we dan verlies vaststellen bij bepaalde gezinnen in armoede of met armoederisico is er van hen uit herverdeeld geweest naar andere gezinnen. Zoals hiervoor houden we geen rekening met een eventuele extra spilindexoverschrijding (bovenop 2017) in 2018, indien die er wel komt zal dat de vergelijking opnieuw scherper trekken.

Tabel 1

Geen recht op sociale toeslag volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel				Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR		
	Basis (1) + leeftijdstoelag (2) + schoolpremie (3) = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie 2015, geïndexeerd naar 2019	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie 2015 + schooltoelage 2015 (4)	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie 2015 + schooltoelage 2015, geïndexeerd naar 2019	Basis (5) + sociale toeslag (6)	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag (7)	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag (8)
1 kind: 2j	91,94	97,57	91,94	97,57	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	260,71	276,67	268,48	284,91	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	529,42	561,9	548,02	581,57	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	813,76	863,57	843,2	894,81	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1098,11	1165,32	1138,38	1208,05	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	109,59	116,3	120,42	127,79	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	311,63	330,71	333,3	353,7	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	605,61	642,68	664,11	704,76	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	907,93	963,5	1003,26	1064,67	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1210,25	1284,33	1342,42	1424,59	1200	1218,33	1407,26

(1) 1e kind = 90,28; 2e kind = 167,1; 3e en vgl. kinderen = 249,4/kind

(2) 1e kind van 6 t/m 11j = 15,73; 1e kind van 12 t/m 17j = 23,95; 2e kind en volgende kinderen: per kind van 6/11j = 31,36, per kind van 12 t/m 17j = 47,92

Opmerking: we nemen het oudste kind in deze berekening als eerste in rang.

(3) 0-5j = 20/jaar: 12 (1,6666); 6-11j = 43/jaar :12 (3,5833); 12-17j = 60/jaar: 12 (5,00)

(4) kleuter = 93,21/jaar: 12 (vast bedrag) (7,7675)

lager = 130/jaar:12 (gemiddelde toelage vgl. conceptnota VLR) (10,8333)

secundair = 442/jaar: 12 (gemiddelde toelage vgl. conceptnota VLR) (36,8333)

(5) 160/kind + voor elk kind <3 jaar universele participatietoelag = 20/jaar: 12 (1,6666)

(6) in gezin < of = 2 kinderen = 50/kind; in gezin > of = 3 kinderen = 80/kind

(7) kind 3-4j (kleuterklas) = 150/jaar:12 (12,5)

kind 5j (3e kleuterklas) t/m 11j (einde lagere school) = 35/jaar:12 (2,9166)

kind 12-17j (secundair onderwijs) = 50/jaar:12 (4,1666)

(8) kind 3-5j (dus incl. 3e kleuterklas) = 98/jaar:12 (8,1666)

kind 6-11j = 194/jaar: 12 (16,1666)

kind 12-17j = 630/jaar: 12 (52,2)

Tabel 2.

Enkel recht op eenoudertoelag volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel				Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR		
	Basis + leeftijdstoelag (9) + schoolpremie (10) + eenoudertoelag (11) = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + eenoudertoelag geïndexeerd naar 2019	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelage + eenoudertoelag = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelage + eenoudertoelag geïndexeerd naar 2019	Basis + sociale toeslag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag
1 kind: 2j	138,54	147,01	138,54	147,01	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	336,43	357,02	344,19	365,26	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	645,04	684,52	663,64	704,26	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	953,65	1012,02	987,97	1048,44	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1262,26	1339,52	1302,53	1382,26	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	172,48	183,03	183,31	194,53	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	404,31	429,06	425,98	452,05	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	731,44	776,2	789,93	838,29	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	1058,56	1123,79	1153,89	1224,52	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1385,69	1470,5	1517,85	1610,76	1200	1218,33	1407,26

(9) per kind van 6 t/m 11j = 31,36; per kind van 12 t/m 17j = 47,92

(10) 0-5j = 27,6/jaar: 12 (2,3); 6-11j = 58,59/jaar :12 (4,8825); 12-17j = 82,02/jaar: 12 (6,835)

(11) 1e kind = 45,96; 2e kind = 28,49; 3e kind en volgende kinderen = 22,97/kind

Tabel 3.

Recht op toeslag langdurig werkloze (>6m) of gepensioneerde, maar niet op eenouder toeslag volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel				Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR		
	Basis + leeftijdstoelag (9) + schoolpremie (10) + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde (12) = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde geïndexeerd naar 2019	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde geïndexeerd naar 2019	Basis + sociale toeslag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag
1 kind: 2j	138,54	147,01	138,54	147,01	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	336,43	357,02	344,19	365,26	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	627,07	665,45	645,67	685,19	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	917,71	972,86	952,03	1010,3	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1208,35	1282,31	1248,62	1325,05	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	172,48	183,03	183,31	194,53	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	404,31	429,06	425,98	452,05	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	713,47	776,2	771,96	819,22	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	1022,62	1085,21	1117,95	1185,85	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1331,78	1413,29	1463,94	1553,55	1200	1218,33	1407,26

(9) per kind van 6 t/m 11j = 31,36; per kind van 12 t/m 17j = 47,92
 (10) 0-5j = 27,6/jaar: 12 (2,3); 6-11j = 58,59/jaar :12 (4,8825); 12-17j = 82,02/jaar: 12 (6,835)
 (12) 1e kind = 45,96; 2e kind = 28,49; 3e kind en volgende kinderen = 5,00/kind

Tabel 4.

Recht op toeslag langdurig werkloze (>6m) of gepensioneerde én eenouder toeslag volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel				Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR		
	Basis + leeftijdstoelag (9) + schoolpremie (10) + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde&eenouder (13) = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde&eenouder geïndexeerd naar 2019	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde&eenouder = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig werkloze/gepensioneerde&eenouder geïndexeerd naar 2019	Basis + sociale toeslag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag
1 kind: 2j	138,54	147,01	138,54	147,01	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	336,43	357,02	344,19	365,26	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	645,04	684,52	663,64	704,26	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	953,65	1012,02	987,97	1048,44	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1262,26	1339,52	1302,53	1382,26	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	172,48	183,03	183,31	194,53	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	404,31	429,06	425,98	452,05	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	731,44	776,2	789,93	838,29	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	1058,56	1123,79	1153,89	1224,52	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1385,69	1470,5	1517,85	1610,76	1200	1218,33	1407,26

(9) per kind van 6 t/m 11j = 31,36; per kind van 12 t/m 17j = 47,92
 (10) 0-5j = 27,6/jaar: 12 (2,3); 6-11j = 58,59/jaar :12 (4,8825); 12-17j = 82,02/jaar: 12 (6,835)
 (13) 1e kind = 45,96; 2e kind = 28,49; 3e kind en volgende kinderen = 22,97/kind

Tabel 5.

Recht op toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene (>6m), maar niet op eenoudertoeslag volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel				Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR		
	Basis + leeftijdstoelag (9) + schoolpremie (10) + toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene (14) = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene geïndexeerd naar 2019	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig arbeidsongeschikte geïndexeerd naar 2019	Basis + sociale toeslag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag
1 kind: 2j	191,46	203,17	191,46	203,17	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	389,35	413,18	397,11	421,42	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	679,99	721,61	698,59	741,35	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	970,63	1030,04	1004,95	1066,46	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1261,27	1338,47	1301,54	1381,2	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	225,4	239,19	236,23	250,69	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	457,23	485,22	478,9	508,21	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	766,39	813,29	824,88	875,37	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	1075,54	1141,37	1170,87	1242,54	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1384,7	1469,45	1516,86	1609,71	1200	1218,33	1407,26

(9) per kind van 6 t/m 11j = 31,36; per kind van 12 t/m 17j = 47,92

(10) 0-5j = 27,6/jaar: 12 (2,3); 6-11j = 58,59/jaar :12 (4,8825); 12-17j = 82,02/jaar: 12 (6,835)

(14) 1e kind = 98,88; 2e kind = 28,49; 3e kind en volgende kinderen = 5,00/kind

Tabel 6.

Recht op toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene (>6m) én op eenoudertoelag volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel				Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR		
	Basis + leeftijdstoelag (9) + schoolpremie (10) + toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene&eenouder (15) = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene&eenouder geïndexeerd naar 2019	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene&eenouder = 2015	Basis + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag + toeslag langdurig arbeidsongeschikte volwassene&eenouder geïndexeerd naar 2019	Basis + sociale toeslag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag
1 kind: 2j	191,46	203,17	191,46	203,17	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	389,35	413,18	397,11	421,42	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	697,96	740,68	716,56	760,42	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	1006,57	1068,18	1040,89	1104,6	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1315,18	1395,68	1355,45	1438,41	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	225,4	239,19	236,23	250,69	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	457,23	485,22	478,9	508,21	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	784,36	832,36	842,85	894,44	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	1111,48	1179,51	1206,81	1280,68	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1438,61	1526,66	1570,77	1666,92	1200	1218,33	1407,26

(9) per kind van 6 t/m 11j = 31,36; per kind van 12 t/m 17j = 47,92

(10) 0-5j = 27,6/jaar: 12 (2,3); 6-11j = 58,59/jaar :12 (4,8825); 12-17j = 82,02/jaar: 12 (6,835)

(15) 1e kind = 98,88; 2e kind = 28,49; 3e kind en volgende kinderen = 22,97/kind

Tabel 7.

Recht op gewaarborgde gezinsbijslag, maar geen eenouder volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel			Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR			
	Basis (16) + toeslag (17) + leeftijdstoelag (18) + schoolpremie (19) = 2015	Basis + toeslag + leeftijdstoelag + schoolpremie geïndexeerd naar 2019	Basis + toeslag + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag = 2015	Basis + toeslag + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag geïndexeerd naar 2019	Basis + sociale toeslag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag
1 kind: 2j	138,54	147,01	138,54	147,01	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	336,38	356,96	344,14	365,21	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	627,03	665,41	645,63	685,15	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	917,68	973,85	947,11	1005,09	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1208,33	1282,29	1248,6	1325,02	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	172,48	183,03	183,34	194,56	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	404,26	429	425,93	452	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	713,43	757,09	771,92	819,17	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	1022,59	1085,18	1117,92	1186,35	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1331,76	1413,27	1463,92	1553,53	1200	1218,33	1407,26

(16) 1e kind = 90,28; 2e kind = 167,05; 3e en vgl. kinderen = 249,41/kind
 (17) 1e kind = 45,96; 2e kind = 28,49; 3e kind en volgende kinderen = 5,00/kind
 (18) per kind van 6 t/m 11j = 31,36; per kind van 12 t/m 17j = 47,92
 (19) 0-5j = 27,6/jaar: 12 (2,3); 6-11j = 58,59/jaar :12 (4,8825); 12-17j = 82,02/jaar: 12 (6,835)

Tabel 8.

Recht op gewaarborgde gezinsbijslag én eenoudertoelag volgens huidig stelsel; bruto gezinsinkomen (nieuwe definitie) < 29.000 in 2019

	Huidig stelsel			Nieuw stelsel volgens conceptnota VLR			
	Basis (16) + toeslag verhoogd voor eenouder (20) + leeftijdstoelag (18) + schoolpremie (19) = 2015	Basis + toeslag verhoogd voor eenouder + leeftijdstoelag + schoolpremie geïndexeerd naar 2019	Basis + toeslag verhoogd voor eenouder + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag = 2015	Basis + toeslag verhoogd voor eenouder + leeftijdstoelag + schoolpremie + schooltoelag geïndexeerd naar 2019	Basis + sociale toeslag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag	Basis + sociale toeslag + universele participatietoelag + selectieve participatietoelag
1 kind: 2j	138,54	147,01	138,54	147,01	211,66	211,66	211,66
2 kinderen: 2j, 4j	336,38	356,96	344,14	365,21	421,66	434,16	442,33
3 kinderen: 2j, 4j, 6j	645	684,48	663,6	704,22	721,66	737,08	761,41
4 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j	953,62	1011,99	983,05	1043,23	961,66	979,99	1020,49
5 kinderen: 2j, 4j, 6j, 8j, 10j	1262,24	1339,5	1302,51	1382,23	1201,66	1222,91	1279,58
1 kind: 8j	172,48	183,03	183,34	194,56	210	212,91	229,08
2 kinderen: 8j, 10j	404,26	429	425,93	452	420	425,83	458,16
3 kinderen: 8j, 10j, 12j	731,4	776,16	789,89	838,24	720	729,99	814,53
4 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j	1058,53	1123,32	1153,86	1224,49	960	974,16	1110,89
5 kinderen: 8j, 10j, 12j, 14j, 16j	1385,67	1470,48	1517,83	1610,74	1200	1218,33	1407,26

(16) 1e kind = 90,28; 2e kind = 167,05; 3e en vgl. kinderen = 249,41/kind
 (18) per kind van 6 t/m 11j = 31,36; per kind van 12 t/m 17j = 47,92
 (19) 0-5j = 27,6/jaar: 12 (2,3); 6-11j = 58,59/jaar :12 (4,8825); 12-17j = 82,02/jaar: 12 (6,835)
 (20) 1e kind = 45,96; 2e kind = 28,49; 3e kind en volgende kinderen = 22,97/kind

Deze voorlopige en onvolledige berekening maakt ons **heel ongerust**, en wel hierom:

Het is heel duidelijk dat alle gezinnen die in het huidige stelsel kunnen genieten van een sociale toeslag in het nieuwe stelsel **minder kinderbijslag zullen ontvangen naarmate de kinderen ouder worden en/of het gezin groeit**. Dat we uit ervaring weten dat oudere kinderen grotere uitgaven vergen en ook grotere gezinnen extra uitgaven met zich brengen, lichtten we al toe (zie hoger). Een belangrijke toevoeging, voor al wie niet werkt of werkt aan slechte voorwaarden (deeltijdse jobs, interimwerk...), is dat 'eigen kapitaal' opbouwen er voor deze gezinnen niet bij is, waardoor de redenering als zouden grotere gezinnen en gezinnen met opgroeiende kinderen al wat verder staan in hun leven en dus meer van de opvoedingskost voor de kinderen 'voor eigen rekening' kunnen nemen, voor gezinnen in armoede of met armoederisico niet opgaat.

Extra zwaar inleveren doen de gezinnen waar er volgens het huidige stelsel nog een recht op toeslag voor langdurig arbeidsongeschikte volwassene zou zijn. We weten uit ervaring dat deze gezinnen het bijzonder moeilijk hebben, zeker wanneer de volwassene kampt met een lichte of matige beperking. Niet alleen is de sociale bescherming elders voor hen ondermaats³², zij kampen met veel niet medische kosten (nood aan huishoudhulp, verplaatsingen (inkopen, vrije tijd...), sommige zorg waarvoor zij niet of minder vergoed worden, niet terugbetaalde medicatie...) en zijn ook heel beperkt in hun mogelijkheden om andere inkomensbronnen aan te boren (vind maar eens een job in zo'n situatie, werkgevers zitten niet op u te wachten, de voorbeelden die we krijgen van mensen die begeleiding krijgen van vdab of gtb (en zij zijn dan nog bij de 'gelukkigen') naar een aangepaste job, maar waar er zelfs in de sociale economie voor hen geen plaats is, zijn legio; nog los van onze negatieve ervaringen met 'arbeidszorg': een volwaardige job met een degelijk loon en opbouw van sociale zekerheidsrechten is dit niet...)

Over alle categorieën heen worden de **eenoudergezinnen extra hard getroffen. Zelfs een groot deel van de gezinnen waar die ouder (of andere volwassene die voor de opvoeding van het kind instaat) werkt gaan er op achteruit**, ondanks het feit dat zij momenteel enkel voor de eenoudertoeslag in aanmerking komen en niet voor andere sociale toeslagen. Die laatste groep is nochtans een zeer grote en kwetsbare groep: het gaat zeer vaak over vrouwen die, net omdat ze er alleen voor staan, moeten kiezen voor deeltijds werk, of, bij gebrek aan beter, in laaggeschoolde jobs met moeilijke uren worden geconfronteerd die onmogelijk extra deeltijds werk toelaten (poetsen voor en na kantooruren,...), nu eens een interim, dan weer niets... Bovenop het beredderen van het gezin, waar ze alleen voor staan, komen dan de financiële problemen. Een groot deel van deze groep werd trouwens onlangs nog getroffen door de hervormingen in de werkloosheidsuitkeringen (IGU, maar soms ook verlies van de wachtuitkering, zelfs bij vrouwen boven de 30, die net omdat ze zo'n hobbelig arbeidsparcours hebben, geen volwaardige werkloosheidsuitkering opbouwden). In 2017 zijn hier trouwens nog extra besparingen aangekondigd door de federale regering (tot halvering IGU).

Gezien de grote onduidelijkheid over de selectieve participatietoelagen (huidige schooltoelagen) valt het moeilijk te zeggen, maar zelfs met de gemiddelde bedragen die we hier mee namen in onze berekening lijkt het er op dat het verlies aan financiële ondersteuning nog groter zou zijn zonder de **universele en selectieve participatietoelagen. M.a.w. hun belang neemt toe in het budget van het gezin**. Dat verontrust ons ten zeerste. Immers, deze toeslag zou (net zoals de schooltoelage) niet maandelijks worden uitbetaald, waardoor het maandelijks beschikbaar budget nóg minder is. We herhalen: wat voor mensen in armoede van belang is, is wat ze hier en nu in handen hebben om hun dagelijkse uitgaven te betalen (zie hoger). Maar het zou ook betekenen dat de kans op uitval en niet-uitputting van rechten toeneemt, gezien zowel de universele als –nog meer– de selectieve participatietoelagen voorwaardelijk zijn (zie verder).

³² Dit werd (indicatief, gezien men vooral keek naar de populatie met een tegemoetkoming voor personen met een beperking van de FOD Sociale Zekerheid, een groep die niet volledig overeenkomt met de arbeidsongeschikten die moeten terugvallen op een uitkering uit de ziekteverzekering –de rechthebbenden op een sociale toeslag in het huidige kinderbijslagstelsel) ook bevestigd door de HANDILAB-studie uit 2012, uitgevoerd door prof. Koen Hermans (KUL)
<https://www.belspo.be/belspo/fedra/proj.asp?l=nl&COD=AG/KK/154>

Daar bovenop komen dan de elementen die dit verlies nog kunnen aanscherpen (geen sociale toeslag meer -of minder sociale toeslag vanaf 3 kinderen- wegens inkomen te hoog, extra verlies wegens wezentoeslag, 18+).

Positief is uiteraard dat ook gezinnen in armoede of met armoederisico met **jonge kinderen en/of in een klein gezin** er op vooruit gaan (al mag dus niet vergeten worden dat het vaak diezelfde gezinnen zijn die later in de problemen komen, als kinderen opgroeien of gezin aangroeit). Positief is zeker ook dat (een deel van) de gezinnen in armoede die tot nu geen sociale toeslag kreeg omdat ze **werken, een zelfstandige activiteit uitoefenen of minder lang dan 7 maanden werkloos of arbeidsongeschikt zijn** (een erg kwetsbare groep, gezien het plotse verlies aan inkomen, zeker bij arbeidsongeschikte volwassenen is er ook geen minimumuitkering in de ziekteverzekering –gezien de zeer precare jobs (deeltijds, interim...) die veel van deze gezinnen daarvoor hadden en de ervaring dat zeer weinig mensen in die periode aankloppen bij het OCMW, moeten deze mensen dan vaak overleven met een inkomen dat zelfs ver beneden het leefloon ligt) deze wel zullen krijgen in het nieuwe stelsel. Al stellen we ons wel vragen hoe groot dat positieve effect echt kan zijn: voor de eenoudergezinnen is het er dus veel minder, maar ook hier gelden de beperkingen die we hiervoor al schetsten: het verlies aan rang- en leeftijdstoelagen speelt hier –weliswaar later, zie onze berekening- ook, het extra verlies voor 18+, wezentoeslag... Opgelet ook: zoals al eerder gezegd (zie hierboven), gaat het niet op de hele groep zonder recht op sociale toeslag in het oude stelsel, maar vanaf 2019 wel in het nieuwe stelsel, te rekenen tot deze doelgroep.

3.2. Gaan gezinnen in armoede met rechten in het huidige stelsel er op achteruit?

In dit onderdeel proberen we in te schatten hoe het zit in de overgangperiode voor enerzijds gezinnen met kinderen allemaal geboren vóór die datum en anderzijds diezelfde gezinnen, maar waar er nog kinderen bij komen na die datum.

Beginnen we met de kinderen geboren voor 1 januari 2019.

De regering besliste **2 indexsprongen** door te voeren op de kinderbijslag (2015 en 2017/2018, afhankelijk van waar de spilindex wordt overschreden). Het is duidelijk dat dit hard aankomt bij de gezinnen die in het huidige kinderbijslagstelsel zitten. Het is duidelijk dat dit **extra hard aankomt naarmate een gezin recht heeft op een hogere kinderbijslag**. Mensen die een eenoudertoeslag combineren met een andere sociale toeslag (of toeslagen), langdurig arbeidsongeschikten met kinderen (hogere toeslag), grote gezinnen, gezinnen met oudere kinderen.

Vergeten we ook niet dat deze indexsprong, eenmaal genomen, uiteraard **blijft doorwerken** voor al de jaren waarin men nog een recht op kinderbijslag heeft. Vandaag 5 euro kwijt op uw maanbudget is alle volgende maanden 5 euro kwijt op uw maanbudget, tot het eind van uw recht op kinderbijslag.

Zeker de 2^e indexsprong (2017/2018), die valt op een ogenblik dat voor lonen en uitkeringen geen indexsprong is voorzien, dreigt er ook voor te zorgen dat een **deel van de rechthebbenden op sociale toeslagen op het moment van de indexsprong afvalt** omdat haar inkomen net boven de inkomensgrenzen van het huidige stelsel die op dat moment ook niet geïndexeerd worden en dus bevroren worden. Deze mensen kunnen dus nog vóór 2019 hun recht op sociale toeslag verliezen, zelfs al blijft hun inkomen gelijk.

Vanaf 1 januari 2019 wordt er nog maar met 1 inkomensgrens gewerkt voor al wie in het huidige stelsel recht had op een sociale toeslag, nl. de nieuwe van 29.000 euro bruto gezinsinkomen, om te bepalen of die wordt behouden.

Voor kinderen met recht op de gewone kinderbijslag + sociale toeslag volgens het huidige stelsel in een gezin dat **ook onder de nieuwe inkomensgrens zit met zijn gezinsinkomen verandert er dan niets aan hun sociale toeslag** (ze behouden hun recht op sociale toeslag voor langdurig werkloze of gepensioneerde volwassene, arbeidsongeschikte volwassene en/of eenoudergezin; ook de wezentoeslag, zorgtoeslag en toeslag voor pleegzorg blijven behouden op het oude niveau).

Maar hoe zit het met kinderen met recht op de gewone kinderbijslag + sociale toeslag volgens het huidige stelsel in een gezin dat **plots boven de nieuwe inkomensgrens komt te zitten?**

We weten dat de inkomensgrens van 29.000 euro (zelfs met 2 indexsprongen in 2015 en 2017/2018) in sommige gevallen lager zal liggen dan de laatst geldende inkomensgrens van het huidige stelsel (momenteel, in 2016 is dat het geval voor gezinnen die opgroeien in een gezin met 2 volwassenen (29553,24 euro) en voor gezinnen met gewaarborgde gezinsbijslag vanaf 5 kinderen (29837,6 euro (5 kinderen); 33152, 88 euro (6 kinderen), daarna per kind +20%), indien de spilindex 2x overschreden zou worden in 2017/2018 stijgt dit nog met 2%).

We weten ook dat het gezins- en inkomensbegrip verandert. Zo vb. zal er nu niet meer naar het inkomen gekeken worden van een volwassene die niet in het gezin woont, maar die tot voor 1 januari wel het recht opende op de kinderbijslag (en dus ook bepalend was voor het recht op sociale toeslag), maar naar het inkomen van het gezin waar het kind woont. Zo vb. worden nu ook het belastbare onderhoudsgeld en eventuele uitbetaalde achterstallen mee geteld om het inkomen te bepalen, terwijl dit voor 1 januari 2019 niet het geval was.

Zoals wij de conceptnota nu lezen **verliezen deze gezinnen ook hun reeds bestaande recht op sociale toeslag** als er maar 1 kind in het gezin is en er maximum 1 kind bij komt of als er maar 2 kinderen in het gezin zijn en er geen kinderen bij komen. In geval er 2 of meer kinderen in het gezin zijn met de huidige kinderbijslag en er komt er eentje bij, dan krijgt dat nieuwe kind de nieuwe kinderbijslag (zonder rang- en later ook zonder leeftijdstoelage) en krijgen de reeds voor 1 januari 2019 aanwezige kinderen de sociale toeslag van langdurig werkloze (extra's voor arbeidsongeschikte volwassene of eenouder vallen dan weg).

We vragen ons daarbovenop ook af wat er gebeurt als mensen na 1 januari 2019 niet tijdig hun actueel inkomen aantonen, in geval dat lager ligt dan wat op basis van de belastingaanslag (aanslagjaar 2018, inkomsten 2017) is gekend en in geval ze daardoor onterecht boven de nieuwe inkomensgrens zouden uitkomen. Dan verliezen ze hun oude rechten en vallen ze nadien –indien dit kan worden rechtgezet– onder de nieuwe regeling?

Over wat er met kinderen met recht op **gewaarborgde gezinsbijslag in het huidige stelsel gebeurt krijgen we in de conceptnota geen duidelijkheid**. Niet wanneer ze na 1 januari 2019 ook volgens het nieuwe gezins- en inkomensbegrip onder de nieuwe inkomensgrens van 29.000 euro bruto gezinsinkomen vallen (krijgen zij dan ook de toeslag voor langdurig werkloze volwassene? Dat bedrag is op enkele centiemen na hetzelfde als de toeslag in de gewaarborgde gezinsbijslag). Niet wanneer ze daarboven zouden uitkomen (vanaf 5 kinderen kan het dus perfect dat dat ook automatisch het geval is, zelfs zonder dat hun inkomen wijzigt).

We vragen dat de inkomensgrenzen van de sterkste sociale toeslag in het nieuwe stelsel zouden worden opgetrokken (zie hoger). Dit is ook voor kinderen met bestaande rechten op sociale toeslag van zeer groot belang. Maar indien dit niet gebeurt, is het **absolute minimum dat kinderen met recht op sociale toeslag (of gewaarborgde gezinsbijslag) in het huidige stelsel hun rechten op sociale toeslagen na 1 januari 2019 niet verliezen** omdat het gezinsinkomen van het gezin waar zij wonen plots niet meer beantwoordt aan de nieuwe inkomensgrens of het gezins- en inkomensbegrip dat daarvoor wordt gebruikt (of de manier waarop dat recht wordt geopend, d.w.z. dat wij ook niet willen dat gezinnen in armoede of met armoederisico die in de huidige regeling het 'geluk' hebben van een sociale toeslag te genieten via het 'statuut' van een volwassene buiten het gezin, daar waar dat via het 'statuut' van de volwassene die het kind opvoedt niet kan, die extra bescherming (en dus dat extra bedrag) verliezen).

Voor kinderen die in het huidige stelsel geen recht op sociale toeslag hadden, want geen 'statuut' hadden dat daar recht op gaf, geldt dat zij onmiddellijk onder het nieuwe systeem van sociale toeslagen vallen. Voor wie geen langdurig arbeidsongeschikte, gepensioneerde of langdurig werkloze volwassene of eenouder had die voor hem het recht opende is dat een goeie zaak. Maar hoe zit het met kinderen die dat wel hadden, (al dan niet tijdelijk) boven de inkomensgrens zaten die voor 2019 gold om recht te

hebben op zo'n sociale toeslag (of van wie het inkomen niet duidelijk was om uit te maken of daar recht op was), maar na 2019 plots wel onder die nieuwe inkomensgrens duiken? Krijgen zij de nieuwe of de oude sociale toeslagen?

En hoe zit het met de gezinnen die wel recht hadden op de huidige sociale toeslagen op basis van 'statuten', tijdelijk boven de nieuwe inkomensgrens uitkomen en dus hun recht verliezen, om er daarna terug onder te duiken? Die zijn definitief hun recht op de sociale toeslagen van daarvoor kwijt en krijgen de nieuwe sociale toeslagen? In geval van een 1^e kind betekent dat verlies van inkomen.

En wat gebeurt er met de rang- en leeftijdstoelagen op 1 januari 2019 voor de kinderen geboren voor 1 januari 2019?

De conceptnota zegt dat zij 'het recht op hun basiskinderbijslag via het oude systeem behouden. Dit betekent hun rangbedrag en hun leeftijdstoelage en dit tot ze uitstromen uit de kinderbijslag (maximum 25 jaar)'.

Wat betreft de rangtoelage zegt de conceptnota die op 1 januari 2019 te zullen 'bevroren', d.w.z. dat elk kind zijn rangtoelage behoudt, ongeacht of de gezinssituatie nadien nog wijzigt. Maar de voorbeelden die daarbij gegeven worden roepen toch nog vragen op. Zo wordt er gezegd dat in een nieuw-samengesteld gezin de kinderen die al aanwezig waren wel hun rang behouden, ongeacht de leeftijd, maar wordt van een nieuw bij gekomen kind gezegd dat het rang 1 zal hebben (wat als dat kind vb. in zijn vroegere gezin rang 3 had, dan verliest hij die toch?) Zo wordt er niks gezegd over kinderen die hun recht op de huidige kinderbijslag verliezen, maar het nadien terug openen (is dat vb. zo omdat er geen volwassene meer is die het recht opent en het kind moet terugvallen op gewaarborgde gezinsbijslag? Is dat vb. zo als een kind 18+ wordt en gaat werken of werkzoekend is en nadien toch gaat studeren? Is dat vb. zo als het kind –samen met ouders- tijdelijk ambtelijk geschrapt is geweest?)

Wat betreft de leeftijdstoelage is niet duidelijk of die wordt 'bevroren' op het niveau van 1 januari 2019, of verder blijft 'aandikken' naarmate het kind ouder wordt.

Voor alle bijkomende kinderen geboren na 1 januari 2019 geldt dat ze onder het nieuwe stelsel vallen, d.w.z. dat zij geen recht meer hebben op rang- of leeftijdstoelage, maar wel het hogere basisbedrag van 160 euro krijgen. In de praktijk wil dat zeggen dat deze gezinnen al meteen een lager basisbedrag krijgen, gezien zo'n kind in het oude stelsel minstens het bedrag van een 2^e (167,05 euro in 2015, geïndexeerd zou dat in 2019 177,27 euro zijn) of 3^e kind (249,11 euro in 2015, geïndexeerd zou dat in 2019 264,67 euro zijn) zou krijgen. Daar komt nadien het verlies bij dat zij lijden door de afschaffing van de leeftijdstoelage. Indien er slechts 1 kind aanwezig was geboren voor 1 januari 2019 en er komt een 2^e en 3^e bij na die datum, zal het verlies, in het begin beperkt blijven als de nieuwe sterkste sociale toeslag er is, maar vanaf een 4^e kind en wanneer de kinderen ouder worden is dat niet meer het geval.

Deel 4. Organisatie van de uitbetaling van de Vlaamse gezinsbijslag

Zeker in complexe situaties –tijdelijke schorsing van basisbedrag of toeslagen door wijziging van of ontbreken van informatie over gezinssamenstelling, officiële hoofdverblijfplaats, inkomenssituatie, professionele situatie...- blijkt hoe belangrijk vooral de knowhow, ervaring en performantie bij uitbetalingsinstellingen daarvoor is. Uit tal van voorbeelden vanuit de verenigingen blijkt dat deze knowhow een verschil kan uitmaken in het al dan niet krijgen van de kinderbijslag. Gezien de keuze van de Vlaamse regering om voor alle kinderen geboren vóór 2019 het huidige systeem van kinderbijslag aan te houden en vanaf 2019 voor alle nieuwgeborenen over te stappen op het nieuwe systeem, waardoor beide systemen nog jaren naast elkaar zullen bestaan en vaak in dezelfde gezinnen. Gezien de schooltoelagen onmiddellijk volgens 'de nieuwe voorwaarden' (welke dat ook zullen zijn), zullen uitbetaald worden. Gezien gelijktijdig ook in de andere gemeenschappen nieuwe systemen het licht zullen zien en er kinderen zullen verhuizen tussen die verschillende stelsels. Gezien het nieuwe stelsel grondig moet getest op onvoorziene praktische moeilijkheden en te verwachten valt dat niet alle kinderziekten zomaar van bij de start zullen ondervangen zijn... **neemt de complexiteit gevoelig toe.**

Het Netwerk tegen Armoede verwelkomt het voornemen van de Vlaamse regering om maximaal in te zetten op automatische rechtentoekenning, maar is toch ongerust over de praktische realisatie daarvan. Het streefdoel om 'op kruissnelheid' te zijn tegen 2019 lijkt niet te stroken met de waarschuwingen die wij eerder zowel bij Famifed als Kind&Gezin optekenden dat deze deadline bijzonder krap wordt, toen nog niet gebaseerd op de beslissingen die nu zijn meegedeeld en die de overgang nog complexer maken. De complexe structuur van de uitbetalingsinstellingen die wij nu zien verschijnen –nieuw op te richten EVA, begeleiding van transitie door Kind&Gezin, erkenning van 4 kinderbijslagfondsen, inkanteling van een publieke uitbetalingsinstelling (het 'Vlaamse deel' van Famifed + Vlaamse administratie bevoegd voor schooltoelagen?) in de nieuwe EVA, de nood aan samenwerkingsovereenkomsten en een beheersovereenkomst- komen daar bovenop.

De mededeling dat men in zo'n context ook voor uitbetalingsinstellingen en overheid 'efficiëntiewinsten' wil boeken en wil gaan voor 'financiële responsabilisering' maakt ons ongerust. Is er hier een risico op dienstverlening op twee snelheden? **We pleiten er dan ook sterk voor om de controle op de resultaatsgerichtheid en de financiële koppeling hieraan van de uitbetalingsinstellingen te behouden .**

Wordt dit nog versterkt door de 'keuzevrijheid' voor de gezinnen die, als het gezin daar geen gebruik van maakt, maakt dat het terecht komt bij de publieke uitbetalingssector? Zoals we dit ook zien gebeuren bij andere sectoren.

'Ik (mama) ontving een tijd geen kinderbijslag (gewaarborgde) meer voor de kinderen omdat het OCMW niet tijdig het bewijs opstuurde dat ik leefloon krijg'

'Bij tienermoeders is het dikwijls de sociale dienst van het ziekenhuis dat alles in orde brengt voor kinderbijslag'

'Zelf een kinderkas kiezen of dit overzetten naar een mutualiteit is een bijzonder slecht idee. Hoe minder men zelf moet regelen, hoe beter. Zorg ervoor dat ze telefonisch bereikbaar blijven, alles via e-loket en / of internet is absoluut een heel slecht idee.'

In de conceptnota zien we de verplichting voor de nieuw te vormen EVA om **een fysieke loketfunctie** uit te werken bij de Huizen van het Kind. We verwijzen hier graag naar onze bevindingen in het kader van het Lokaal sociaal beleid en de projecten 'Breed onthaal'. Een loket uitwerken is geen doel op zich, evenmin het samenbrengen van diensten in één fysiek huis. **De doelstelling moet zijn om mensen hun rechten toe te kennen en dit op een zo snel mogelijke, kwalitatief mogelijke manier.** Of het juiste antwoord op de vraag 'hoe kennen we

mensen het best hun recht op kinderbijslag toe ? ', 'via een loket bij de Huizen van het Kind' is, is niet onderzocht, noch bewezen.

Wij vragen meer dan ooit dat men aandacht heeft voor **het behoud van ervaren en gekwalificeerd personeel** (dit betekent ook snel duidelijkheid over arbeidsvoorwaarden, jobomschrijving en jobzekerheid, er mag geen braindrain ontstaan), van voldoende personeel (vraagt de transitie extra aanwervingen?), voor duidelijke en afdwingbare doelstellingen om rechten van gezinnen snel en maximaal uit te putten (de huidige link tussen die doelstellingen en de financiering van de uitbetalingsinstellingen, zoals die speelt in de beheersovereenkomsten met Famifed en kinderbijslagfondsen, moet ook voor de toekomstige uitbetalingsinstellingen gelden), voor de fysieke en lokale bereikbaarheid van diensten, duidelijke communicatie naar de rechthebbenden toe (voor kwetsbare groepen betekent de keuze voor e-government en schriftelijke communicatie alleen automatisch meer niet-gebruik van rechten), geruisloze overdracht van gegevens met respect voor de privacy (daarvoor zullen o.m. investeringen in ict nodig zijn)...

Dit alles maakt dat een lange **testfase** met voldoende tijd en middelen om procedures aan te passen en bij te sturen waar nodig, onontbeerlijk zal zijn voor het performant functioneren van een nieuw systeem in combinatie met een oud systeem.

Om in de hele organisatie van de uitbetaling van de Vlaamse gezinsbijslag voldoende de stem van gezinnen in armoede te kunnen laten doorwegen, vragen we een plaats voor het Netwerk tegen Armoede in de op te richten VESOC –kamer.

Gezien uit de huidige situatie blijkt dat de **knowhow en performantie** van de uitbetalingsinstellingen zeer hoog is en onontbeerlijk is voor het uitbetalen van de kinderbijslag in complexe situaties, pleiten wij voor maximaal behoud van deze knowhow en performantie en dat hier voldoende **middelen , personeel en resultaatgestuurde financiële koppeling** tegenover staan. **Rechtentoekenning** staat hierbij centraal. Het **belang van een testfase** kan niet onderschat worden.

Deel 5. Het budgettair kader

Wij rekenen erop dat er niet bespaard wordt op het totale budget van de kinderbijslag. De vraag is echter hoe het nieuwe systeem zal gefinancierd worden.

Er zal immers een duidelijke **meerkost** zijn door de regionalisering : uitwisselen gegevens federaal niveau, aanpassen ICT, twee systemen die lange tijd naast mekaar blijven bestaan). Er zal ook een meerkost zijn door de participatietoelagen, de data-uitwisseling van school- en studietoelagen met de gezinsbijslag en de nieuw ingevoerde toeslag voor HBO5.

Deze meerkost kan uiteraard niet gehaald worden bij de uit te betalen bedragen en / of sociale toeslagen van de gezinnen.

Zoals hierboven reeds aangegeven, is de indexsprong voor ons onbespreekbaar, het verslecht de situatie van vele gezinnen in hoge mate.

Deel 7. De samenwerkingsakkoorden

Door de regionalisering van de gezinsbijslagen en participatietoelagen is, vragen wij extra waakzaamheid voor mensen die verhuizen van een andere gewest naar Vlaanderen. Het kan niet de bedoeling zijn dat mensen een tijdlang geen gezinsbijslag ontvangen omwille van de verhuis of het niet vlot doorkomen van gegevens.

Daarom pleiten we voor het behoud van rechten uit het gewest waar men uitkomt tot de rechten in het nieuwe gewest waar men zich vestigde kunnen gevrijwaard worden

Gezien de belangrijkheid van het dossier voor mensen in armoede, vinden we het uitermate belangrijk dat er ruim en voldoende tijd kan genomen worden om **simulaties op basis van tal van situaties** (gezin en inkomen) te maken. Het kan immers niet zijn dat verschillende gezinnen door de mazen van het net glijpen en er slechter aan toe zijn dan nu.

Wij zijn er ons van bewust dat niet alle situaties zullen gedekt of gesimuleerd zijn en vinden het daarom uitermate belangrijk dat er ten allen tijde kan worden **geëvalueerd (met de nodige inbreng van ervaringen van mensen) en bijgestuurd.**

Op basis van onze ervaringen en simulaties, hebben wij alvast volgende vragen voorgelegd aan de wetenschappelijke partner van deze armoedetoets.

1. Inkomensgrens vroeger/nu –wie valt uit/wie komt bij?

1.1 Hoeveel gezinnen met alle kinderen geboren na 1/1/2019 die -mocht het huidige systeem worden behouden- in aanmerking zouden komen voor de huidige sociale toeslag, komen obv de nieuwe inkomensgrenzen niet meer in aanmerking voor een sociale toeslag of nog enkel voor de minder sterke sociale toeslag vanaf 3 kinderen en > 60.000 euro bruto gezinsinkomen? Wat is het profiel van deze gezinnen (statuut, aantal kinderen,...)?

1.2 Hoeveel gezinnen die in het nieuwe systeem onder de inkomensgrenzen zullen vallen zijn mogelijk niet arm (bijvoorbeeld keren zichzelf via een bvba een loon uit)? Kan daar een schatting/simulatie van gemaakt, kan dit ook opgesplitst voor de groep < 29.000 euro en < 60.000

1.3 Kan er een schatting gemaakt worden (bv. door extrapolatie van geboortecijfers en leeftijd/aantal kinderen in huidige gezinnen) van het aantal gezinnen met 1 kind (resp. 2, 3 of 4 kinderen) en sociale toeslag nu, maar zonder recht (of met verminderd recht) op sociale toeslag obv de nieuwe inkomensgrenzen voor een tweede (resp. 3^e, 4^e of 5^e) kind dat er bijkomt in het gezin na 1 januari 2019.

1.4. Voor hoeveel van bovenstaande gezinnen zou het niet mee tellen van het belastbare deel van onderhoudsgeld na 1 januari 2019 het verschil maken tussen wel/niet in aanmerking komen voor (de hoogste) sociale toelagen voor (een deel van) de kinderen?

2. Verlies aan kinderbijslag vroeger/nu

2.1 Graag een vergelijking in bedragen kinderbijslag huidig stelsel (incl basisbedrag, rang-, leeftijds-, sociale toeslag) en toekomstig stelsel (basisbedrag, sociale toeslag) voor:

Gezinnen met arbeidsongeschikte volwassene

Langdurig werkloze volwassene

Werkenden

Graag telkens opsplitsing eenoudergezin/niet-eenoudergezin

Graag voor gezinnen van 1 tot 5 kinderen, met variatie in leeftijd

Dit in de veronderstelling dat deze gezinnen in het huidig stelsel onder de inkomensgrenzen vielen en beantwoordden aan profiel voor sociale toeslag, en ook in het nieuwe stelsel onder 29.000 bruto gezinsinkomen

2.2 Graag eenzelfde vergelijking voor de gezinnen zoals beschreven in 1.1 en 1.3

3. Alternatieven?

Wat is het verschil in armoedebestrijdend effect tussen vgl pistes + welke extra kost betekent dit (die dan elders (in of buiten kinderbijslag) moet worden verhaald en niet –rechtstreeks of onrechtstreeks- bij de groepen hieronder):

3.1 het optrekken van de inkomensgrens van 29.000 euro naar de inkomensgrens die vandaag geldt voor sociale toeslagen bij 2 opvoedende volwassenen in het gezin, maar dan geïndexeerd naar 2019, met behoud van in de conceptnota voorziene sociale toeslagen;

3.2 het optrekken van de inkomensgrens van 29.000 euro naar de inkomensgrens die nu geldt bij 2 opvoedende volwassenen in het gezin, maar dan geïndexeerd naar 2019, maar met een sociale

toeslag op een niveau dat voor elk van de gezinstypes beschreven in 1. en 2. het verlies aan basisbedrag, rangtoeslag, leeftijdstoeslag + sociale toeslag tgo de huidige regeling compenseert dmv universeel basisbedrag + aangepaste sociale toeslag, diezelfde bedragen ook toekent aan de nieuwe rechthebbenden en de indexsprongen op de gezinnen met kinderbijslag vóór 1/1/2019 ongedaan maakt;

3.1.bis = 3.1, maar dan met het niet mee tellen van onderhoudsgeld bij het bepalen van het bruto gezinsinkomen tot de laagste inkomensgrens (voor de sterkste sociale correctie) is bereikt

3.2. bis = 3.2, maar met het niet mee tellen van onderhoudsgeld bij het bepalen van het bruto gezinsinkomen tot de laagste inkomensgrens (voor de sterkste sociale correctie) is bereikt

(dit is het scenario waarvan wij denken dat het status quo in sociale bescherming betekent –ook in de toekomst- voor alle gezinstypes die nu al bereikt worden via de huidige kinderbijslag, maar die bescherming uitbreidt naar nieuwe types gezinnen (o.m. werkende armen) ;

3.3. het optrekken van de inkomensgrens van 29.000 euro naar de Europese armoederisicogrens (dus gedifferentieerd naar gezinssamenstelling!), met toepassing van een sociale toeslag zoals beschreven in 3.2 die dan ook proportioneel wordt uitbetaald aan de extra bereikte gezinnen;

3.4. scenario's 3.2 bis en 3.3 met de daar gebruikte bedragen (universeel en selectief) 3x (2015, 2016 en 2017) geïndexeerd;

4. Kan er per studierichting (of cluster van studierichtingen) in het secundair een realistisch persoonlijk aandeel in de kost worden bepaald voor de student? Graag een simulatie dan van hoeveel een kostendeckende selectieve participatietoeslag budgettair zou betekenen en dit bij alle inkomensgrenzen gesimuleerd onder 3. Wat zou het armoedebestrijdend effect daarvan zijn?

Hoe kan bij het gelijk stellen van de inkomensgrens, het inkomensbegrip en het gezinsbegrip voor de sociale toeslagen in de kinderbijslag en de selectieve participatietoeslagen worden gegarandeerd dat er voor geen enkel type gezin na 1 januari verlies aan schooltoelage/selectieve participatietoeslag is? Welke bedragen selectieve participatietoeslag moeten dan aan welke gezinstypes worden uitgekeerd, wat is het effect op armoedebestrijding en hoe effectief is dit in vergelijking met het huidige systeem van schooltoelagen?

5. Non take up risico

- Wat is de non take up van de sociale correcties nu (Famifed heeft dit cijfer)?

- Hoeveel mensen hebben op basis van de gegevens van de FOD nu recht op een sociale correctie versus 2 jaar geleden (hoe fluctueert die groep)? Dit om uit te zoeken hoeveel mensen hun actueel inkomen zullen moeten gaan aantonen. Het percentage non take up van famifed nu kan een idee geven dan over de grootte van de groep die men zal moeten opvissen.

- Bij hoeveel gezinnen kan de FOD geen inkomen vaststellen op basis van de gegevens van 2 jaar geleden? (Bijvoorbeeld omwille van geen domicilie, inkomen in een ander land,...)